bende aangenomen, wierdt gegeeven aan eene Vrouwe, die dezelve, bewonden in een zuiveren doek, in een kist sloot. De man deezer Vrouwe, thuis gekomen zijnde, en gehoord hebbende wat 'er gebeurd was, nam de Hostie uit de kist, en ontdekte, bij het naauwkeurig bezigtigen van dezelve, dat zij zich in zijne hand bewoog, even als het hart van eenen snoek, die geopend was. Ter plaatze, alwaar de man de Hostie hadt aangeraakt, bekwam dezelve eene vlak, die 'er, honderd en meer jaaren daarnaa, nog duidelijk aan te zien was. De Priester, dus vervolgt het verhaal, vervolgens gehaald zijnde, nam de Hostie uit de hand, en leide haar neder in de Ciborie; doch deeze wierdt, kort daar op, ledig, en de Hostie, van nieuws, in de kist bevonden. Twee of drie maalen gebeurde dit wonderverschijnzel, zelf naa dat de Hostie in de Oude Kerk was overgebragt. Dit bewoog, eindelijk, den Priester, de Hostie, staatelijk en met veel plegtigheids, van daar te haalen, en na de voorgaande plaats over te brengen. Het verhaal voegt 'er nevens, dat een kind van meergenoemde Man en Vrouw, met vallende ziekte gekweld zijnde, van die kwaale geneezen wierdt, naa dat de Ouders en Vrienden het Sacrament, in de Oude Kerk, eerbiediglijk bezogt, en aldaar hunne offeranden gedaan hadden.

Dus luidt het verhaal van een voorval, 't welk, hoe twijfelagtig ook, en aan verscheiden bedenkelijkheden onderhevig, nogthans aanleiding gaf tot het stigten van eene Kapel, op de plaats, alwaar het Wonderwerk gezegd wordt gebeurd te zijn, welke, onder den naam van *Kapelle der Heilige Stede*, thans de Nieuwezijds Kapelle, eeuwen agter elkander vermaard is gebleeven.

Zie WAGENAAR, *Beschr. van Amsterdam.*

MODET, (HERMAN) bekend in 's Lands Geschiedenissen voor eenen dier onrustige Predikers, welke, schrijft HOOFT, „ met „ zaaijen van een zaadt, 't welk, ontsonkbaar als busskruidt, „ in 't begin bij vlaagkens geblikkert, naderhand vurigher vuur „ gegeeven, endtlijk met zo ijslijke slaghen geboldert, dat „ nooit van ander onheijl, de Stad in gevaarlijker brandt ge„ stelt, of wreedelijker en weldigher geschudt werd." In den

jaare 1566, ten tijde der Beeldſtorminge, bevondt hij zich binnen *Antwerpen*, alwaar hij zich zeer onbeſcheiden aanſtelde, in het onbezonnen beklimmen van den Predikſtoel in de Groote Kerk, en het doen van aanſpraaken tot de Gemeente. Zedert, naa het omſlaan van *Zierikzee*, door de Watergeuzen, tot Leeraar beroepen, gaf hij aldaar meer dan eene blijk van onbeſcheid en geestlijken hoogmoed. In de hoop en verwagting, dat Middelburg insgelijks wel haast van Heer zoude wisſelen, vervoegde hij zich bij den kloekhartigen Hopman JAKOB SIMONSZOON DE RIJK, met verzoek om toezegging van 't bewind over de Abtdij der gemelde Stad, tegen dat dezelve wierdt omgezet. Doch als DE RYK, in beſcheidene taale, hem onder 't oog bragt, hoe het beſtel over dusdanige zaaken niet aan de Krijgslieden, maar aan de Overheid ſtondt, verbeeldde hij zich, dat de Hopman, uit gebrek aan genegenheid, hem zulk een antwoord te gemoet voerde. Zo euvel nam hij dit afwijzen, dat hij op den Predikſtoel daar over begon uit te vaaren, tot groote ontſtigtinge van de zulken, die hem kwamen hooren. Prins WILLEM, zulks vernomen hebbende, verzogt om nader berigt deswegen aan DE RIJK; die voorts tot antwoord ſchreef, dat MODETS heerschzucht zo wijd gaapte, dat hij niet ſlegts in 't geestlijke, maar ook over 't waereldlijke en het krijgsbeſtier, den meeſter wel zoude willen ſpeelen. Zijne Doorluchtigheid, kennende den aart der tijden, en dat dezelve meer beleid dan ſtrengheid vorderden, ontboodt hem van *Zierikzee* ten Hove, en benoemde hem, onder ſchijn van verheffinge, tot zijnen Hofprediker. In welken post, en zelf onder het oog van zijne Doorluchtigheid, hij zijnen onbezonnen ijver zo weinig wist te beteugelen, dat CHARLOTTE VAN BOURBON, 's Prinſen Gemalin, in plaats van MODET, hem, in haare moederſpraak, *immodet*, dat is, *onzedig* of *onbeſcheiden*, noemde.

In den jaare 1586 ontmoeten wij dezen Oneuangelijſchen Man te *Utrecht*, alwaar hij insgelijks ander weerwerk zogt, dan zich enkel te bepaalen bij de bevordering van het geestlijk heil zijner Gemeente. Althans 's Lands Advokaat JOAN VAN OLDENBARNEVELD, in onderhandeling zijnde met den Grave VAN LEICESTER, noemde hem bij naame onder de zulken, die alle Orde, Vrijheden en Voorregten om verre werpende, ten hoogſten be-

bewind waren ingebroken. Dat de Staatsman geene onwaarheid ſprak, bleek naderhand, toen de Leeraar, naa het vertrek van LEICESTER, den last aanvaardde, hem door den Kerkeraad opgedraagen, om eenen keer te doen na Engeland, en, om de ſpoedige wederkomst van den Landvoogd, bij Koningin ELIZABETH aan te houden, en zich dus, zo 't heette, de zaak der benaauwde Kerke aan te trekken. Gemoedigd door het antwoord, welk hij, van wegens haare Majeſteit, herwaarts bragt, inhoudende, dat LEICESTER, binnen kort, met grooter luister en breeder bewind, zoude wederkeeren, rees hem daar door nog hooger de moed, of liever laatdunkende onbeſchaamdheid, die, ligtelijk, een onherſtelbaare val ten gevolge konde gehad hebben. Binnen Utrecht viel in den jaare 1587 veel te doen, over het Stadhouderſchap van 't Gewest, 't welk thans bekleed wierdt door den Graaf VAN NIEUWENAAR, die zich, op dat pas, in Duitschland bevondt, om Krijgsvolk te werven. Een zekere aanhang, onder welken MODET in bemoeizucht uitſtak, zogt den Graaf van zijnen post te ontzetten, en dien op te draagen aan den Baron NORT, man, door gunst van LEICESTER, uit het voetzand opgeholpen. Om zijn wit te beſchieten, zogt de Prediker het gerugt van 's Graaven overlijden te doen loopen. Zelf ging 's mans onbeſchoftheid zo verre, dat hij, bij de Graavinne VAN NIEUWVAAR zich vervoegd hebbende, dezelve vraagde, of zij geene tijding hadde van den dood haars Gemaals, dien men zeide in Duitschland te zijn geſtorven. De Stadhouder, naa zijne wederkomst, hier van verwittigd, nam 's Mans bedrijf zo euvel, dat hij hem deedt vatten en in verzekering neemen: tot merkelijk ongenoegen, egter, der Burgerije, welke ſtraks in 't geweer kwam, de poorten geſlooten hieldt, en alleen door de tusſchenſpraak van den geweezen Oud-Keurvorst van *Keulen* en den Oud-Veldheere NORRITS, zich van daadelijkheden liet te rugge houden. Om den Graave te believen, ontzeide de Magiſtraat den Leeraar MODET zijnen dienst; in welken, egter, naa eenige weeken ſtilzitten, hij wederom herſteld wierdt. Zedert maakte MODET de peis met den Stadhouder, in wiens gunst hij zo diep wist te dringen, dat hij dikwijls van hem geraadpleegd wierdt, en vervolgens in gemeenzaame vriend-

ſchap

ſchap leefde. Waarſchijnlijk zal de Leeraar te *Utrecht* zijne dagen geëindigd hebben.

Zie P. C. HOOFT, *Nederl. Hiſt.*

MOERDIJK, een gehugt in het *Land van Zevenbergen*, om geene andere reden merkwaardig, dan om den menigvuldigen overtogt van en na het *Strijenſche Sas.*

MOERGESTEL, bij verkorting ook *Geſtel* genaamd, van wegen de menigvuldige *Moeren* in den omtrek, dus geheeten, is een Dorp, gelegen in de Meierij van *'s Hertogenbosch*, pronkende met den tijtel van Heerlijkheid. De aloude eigenaars plagten hier een Kasteel te bewoonen, 't welk al zints veele jaaren vervallen is. Niet onvermaaklijk is de legging van dit Dorp, aan het riviertje *de Nemer*, 't welk hier tamelijk breed is, en, om zijne vischrijkheid, aan de bewooners eenig beſtaan geef-. De Kerk, een fraai Kruisgebouw, met een hoogen ſpitzen Toren, ſtaat midden in het Dorp, en wordt door haaren eigen Leeraar bediend.

MOERKAPELLE, met *Wildeveenen*, een Ambagt in *Schieland*, te zamen, in de Quohieren der Verpondinge, aangeſlagen voor zeshonderd zevenenveertig Morgens Lands. Doch vermids ruim zeshonderd Morgens daar van vergraaven waren, heeft men, van tijd tot tijd, de uitgeveende Plasſen beginnen droog te maaken. In het geheele Ambagt, 't welk aan de Stad Rotterdam in eigendom behoort, telt men ruim zeventig huizen. Het Dorp, 't welk, voor het overige, weinig aanziens heeft, ontvangt eenigen bloei en leevendigheid van den doortogt uit Rijnland na Schieland en Delfland.

MOERKERKE, eene Heerlijkheid in Vlaanderen; het Steedtje Middelburg en Aardenburger-Ambagt behooren onder dezelve.

MOERKERKE, anders genaamd *Moerkerkerland*, of ook wel *Mijns Heeren Land van Moerkerke*, een Baljuwſchap in Zuidholland, in den *Hoekſchen Waard*, bevattende de Ambagtsheerlijkheden *Puttershoek*, *Maasdam*, *Mijns Heeren Land*

van

van Moerkerke en *Heinenoord*. De Landſtreeke ontleent haaren naam van den Stamvader des Geſlagts VAN MOERKERKE, waar van in het volgende artikel. LODEWIJK VAN PRAAT, *Heere van Moerkerke*, welke hier eenige Gorzingen kogt, noemde den droog gemaakten grond naar zijnen Vlaamſchen naam.

Zie OUDENHOVEN, *Zuidholland*; VAN LEEUWEN, *Bat. Ill.*

MOERKERKE, (*Het Geſlagt van*) hoewel uit Vlaanderen afkomſtig, is in Holland vermaard geworden, reeds in de vijftiende Eeuwe. LODEWIJK VAN PRAAT VAN MOERKERKE, Ridder, de eerſte, welken wij van dit geſlagt genoemd vinden, was, waarſchijnlijk reeds in 't laatst der Veertiende Eeuwe, getrouwd met *Margareta van Heine*, bij welke hij eenen Zoon verwekte, insgelijks LODEWIJK genaamd. Zij, Weduwe geworden zijnde, hertrouwde met Daniel van de Merwede, bij welken zij Moeder wierdt van Margareta van der Merwede, die in 't huwelijk tradt met Willem van Brederode.

LODEWIJK VAN PRAAT VAN MOERKERKE, Ridder, boven genoemd, was de Edelman, in het voorgaande artikel bedoeld, die, door eigendom, eene nadere betrekking tot Holland verkreeg. Het Land, zedert naar zijnen naam vernoemd, kogt hij van gemelde zijne halve Zuster Margareta. LODEWIJK, overleeden op den zesden September des Jaars 1440, hadt tot Echtgenoote *Jacoba van Esſen*, en bij haar verwekt

FRANK VAN PRAAT VAN MOERKERKE, Ridder, Heer van Moerkerke, ter Merwede en Moerkerkerland. Zijne Huisvrouw was *Elizabet van Loon*, Vrouwe van Karnis en Kijfhoek, oudſte dogter van Arend van Loon, Schildknaap, Schepen te Dordrecht, en van Petronella, Dogter van Abel Verkoop, Pieterszoon, Burgemeeſter in die zelfde Stad. In hoogen ouderdom overleedt hij in den Jaare 1514, en wierdt te Moerkerke, bij Dordrecht, begraaven; nalaatende,

A. DANIEL VAN PRAAT VAN MOERKERKE, die volgt

B. FRANK

B. Frank van Praat van Moerkerke, die insgelijks volgt

A. Daniel van Praat van Moerkerke, Ridder, was Heer van ter Merwede, in den Jaare 1473, en van Moerkerke, wijders Baljuw van Zuidholland, en Kamerheer van Hertoge Karel van Bourgondien, in den Jaare 1475. Hij storf in den Jaare 1512, en liet naa

Margareta van Praat van Moerkerke, Vrouwe van ter Merwede, gehuwd met Gerrit van Arkel, Heere van Heukelom, Zoone van Otho van Arkel. Dertien jaaren naa haaren Echtgenoot, in den Jaare 1560, overleedt hij zonder kinderen. Bij uitersten wille besprak zij de Heerlijkheid Merwede aan Daniel van den Boetselaar, Zoone van eene dogter van haaren Oom. De Heerlijkheid bleef in dat geslagt tot op Wessel van den Boetselaar, die dezelve, voor achtendertigduizend Guldens, aan de Stad Dordrecht verkogt.

Lodewijk van Praat van Moerkerke, Ambagtsheer van Karnis en Barendrecht, overleedt in den jaare 1537. Bij Catharina van Egmond, Bastaartdogter van den Graave van Buuren, verwekte zij de volgende zes kinderen.

I. *Joost van Praat van Moerkerke*, Dom-Kanunnik te Utrecht, welke twee Bastaartzoonen naaliet.

1. *Lodewijk*, Drost van Stein, getrouwd met Jolente Dennetieres, van Doornik, Zuster van Louis Dennetieres, Secretaris van den Koning van Spanje; hij liet twee dogters na.

2. *Jan van Moerkerke*, Schout voor acht dagen binnen Dordrecht, van wegens den Heere van Asperen en Merwede, stierf in den Jaare 1615, zijnde geweest, bij Margareta van Riebeke, van Gent, Vader van vier dogteren.

II. *Lodewijk van Praat van Moerkerke*, Heer van Karnis, storf ongehuwd, in den Jaare 1537.

III. *Willem van Praat van Moerkerke*, Heer van Barendrecht, doch, alzo hij, te Schoonhoven, verre beneden zijnen staat getrouwd was, van het genot der inkomsten dier Heerlijkheid uitgeslooten, volgens den uitersten wille van zijnen Vader. Hij verwekte:

1. *Flo-*

1. *Floris van Moerkerke*, en

2. *Gerrit van Moerkerke*, beiden ongehuwd overleeden.

3. *Willem van Moerkerke*, gehuwd te Utrecht met Alijd Ram, wier Zuster de Echtgenoote was van Willem van Nieveld, Heere van Bergambagt en Schout van Dordrecht. Zijne dogter *Willemina van Praat van Moerkerke* wierdt de huisvrouw van Jakob van Valladolid, Heere van Sombeke, doch storf zonder kinderen.

IV. *François van Moerkerke*, in den Jaare 1535 ongehuwd overleden.

V. *Françoise van Praat van Moerkerke*, Vrouwe van Karnis, was getrouwd met Wessel van den Boetselaar, Heere van Asperen en Langerak. Deeze overleedt in den Jaare 1575, dertien jaaren naa zijne Huisvrouwe. Zij hebben kinderen gehad.

VI. *Petronella van Praat van Moerkerke*, Vrouwe van Barendregt, in den Jaare 1519 gehuwd aan Philips van Cats, uit Zeeland, en, naa diens overlijden, zonder kinderen, aan Harmen van Bronkhorst, Heere van Batenburg en Stein. In hoogen ouderdom overleedt zij, in den Jaare 1594, nalaatende zeven kinderen.

1. *Willem van Bronkhorst*, Heer van Batenburg en Stein, geduurende het beleg vau Haarlem, in den Jaare 1573, door de hand der Spanjaarden gesneuveld. Bij zijne tweede Echtgenoote Erika, dogter van den Graave van Manderscheid, verwekte zij *Herman van Bronkhorst*, Heer van Batenburg, in den Jaare 1602 ongehuwd overleeden.

2. *Karel van Bronkhorst*, Heer van Barendregt, te Keulen dood gestoken, was, bij Alferade van Flodorp, Vrouwe van Biegt, uit Kleefsland, vader van

a. *Maximiliaan van Bronkhorst*, Heere van Batenburg, getrouwd met Agnes van Kettelaar en Vader van kinderen.

b. *Anna van Bronkhorst*, die de Echtgenoote wierdt van Jozef de Malangamba, een Italiaan.

c. *Petronella van Bronkhorst*, gehuwd aan Marten Bentinck, uit Gelderland.

3. *Dirk van Bronkhorst*, van Batenburg, in den Jaare 1561, te Brussel, op de Savel, onthoofd.

4. *Gijs-*

4. *Gijsbert van Bronkhorst*, die een gelijk lot als zijn broeder onderging.

5. *Maria van Bronkhorst*, bij N. van Elteren, Heer van Vogelzank, Moeder van

Eriana van Elteren, getrouwd met Ido van Inhauzen, Heere van Kniphauzen, en bij denzelven, onder anderen, Moeder van *Eva van Inhauzen*, gehuwd aan Maximiliaan, Heere van Cruningen en Heenvliet. Zij eindigde haare dagen te Rijswijk, bij 's Gravenhage, in den Jaare 1615, kinderen nalaatende.

6. *Swaantje van Bronkhorst*, ongehuwd gestorven.

7. *Lijsbeth van Bronkhorst*, getrouwd met Gerrit van Luxemburg, Ridder, Heere van Houloigne, in Luikerland, en bij denzelven Moeder van *Bouwe van Luxemburg*, Heere van Houloigne.

B. Frank van praat van moerkerke, Heere van Moere van Moerkerke en van Kijfhoek, boven vermeld, in de Jaaren 1471 en 1479, verwekte, in zijn eerste huwelijk met N. van Boschhuizen,

Karel van Praat van Moerkerke, Heer van Moerkerke, in Zuidholland. Bij Catharina van Halewijn, dogter van Karel van Halewijn, Heere van Maldeghem, in Vlaanderen, wierdt hij Vader van twee Dogters:

1. *Josina van Praat van Moerkerke*, Vrouwe van Moerkerke in Zuidholland, getrouwd met Lodewijk van Vlaanderen, Heere van Praat, Ridder van 't Gulden Vlies, en, in den Jaare 1541, Stadhouder van Holland. Bij haar overlijden, in den Jaare 1540, het vijfenzestigste haars ouderdoms, liet zij naa,

Jan van Vlaanderen, Heer van Moerkerke, gestorven in den Jaare 1545, zonder kinderen verwekt te hebben bij zijne Huisvrouwe Jacoba van Bourgondie, Zuster van Maximiliaan van Bourgondie, Markgraave van ter Veere.

2. *Anna van Praat van Moerkerke*, naa haars Neefs overlijden Vrouwe van Moerkerke, in den Jaare 1535 gehuwd met Joost van St. Omer, genoemt Moerbeke, Heere van Damoul-

moultre in Walschland. Bij haaren dood, voorgevallen in den Jaare 1559, hadt zij twee kinderen:

a. *Karel van St. Omer*, Heer van Damoultre en van Moerkerkerland, bij Dordrecht, 't welk hij, in den Jaare 1559, verkogt, voor eenenvijftigduizend Guldens, aan Gosewijn van Raasveld. Arend van der Mijle, Schildknaap, Burgemeester van Dordrecht, kogt van hem zijn aandeel in Kijfhoek. In twee huwelijken, eerst met N. van Treslong, daar naa met N. van Oignes, beide in Walschland, hadt hij geene kinderen verwekt.

b. *Johanna van St. Omer*, liet insgelijks geene kinderen naa bij Hollart van Halewijn, Heere van Boesingen, in Vlaanderen, zo min als bij haaren tweeden Man, Willem van Bronkhorst, Heere van Batenburg.

Naa het overlijden zijner eerste huisvrouwe, tradt FRANK VAN FRAAT VAN MOERKERKE in den echt met Rijnsburg van Sonneveld, en wierdt bij haar Vader, behalven twee andere Zoonen, die den Geestlijken Staat omhelsden, van

KORNELIS VAN MOERKERKE, gehuwd met Leonora van den Werve, Jans Dogter, te Antwerpen, en Vader van

MAXIMILIAAN VAN MOERKERKE, die, uit twee huwelijken, kinderen naaliet.

Zie verder W. VAN GOUTHOEVEN, *Oude Holl. Kronijk*; VAN LEEUWEN, *Batav. Illustr.*

MOERMONT, een oud Adelijk Huis, in Zeeland, op het Eiland *Schouwen*, nabij het Dorp *Renesse*, en het Stamhuis zo wel als de gewoone verblijfplaats, der Heeren VAN RENESSE. Van ouds was het een sterk Kasteel, leggende rondsom in diepe Graften, en met vijf Torens versterkt. Heer JAN VAN RENESSE, door WOLFAART VAN BORSELEN, van zamenzweeringe tegen den Graaf beschuldigd, stondt daar binnen een beleg uit, met eene Bezetting van driehonderdzestig gewapende Knegten. Honger en gebrek noodzaakte hem, naa een beleg van etlijke maanden, tot de overgaave. Het Kasteel wierdt bijkans geheel vernield, doch naderhand herbouwd,

en vooral in den Jaare 1751, tot een aanzienlijk Landverblijf, voor eenen bewooner met een talrijken stoet, vervaardigd.

Zie SMALLEGANGE, enz.

MOERSBERGEN, eene Ridder-Hofstad, in het Overkwartier van het Sticht, een half uur gaans van het Dorp *Doorn*. Twee eeuwen was dezelve de eigendom van het geslagt van VAN WAAL, 't welk zich, diensvolgens, VAN WAAL VAN MOERSBERGEN liet noemen. Bij huwelijk kwam het Huis in het Geslagt van VAN OOSTRUM, welk het bijkans honderd jaaren heeft bezeeten. Zedert is het verscheiden maalen van eigenaar veranderd. Onder de eigenaars van het eerstgenoemde Geslagt is meest bekend,

MOERSBERGEN, (ADOLPH VAN DE WAAL, *Heer van*) Zoon van BARTHOLOMEUS, en, van wegens de genoemde Ridderhofstad, Gemagtigde ter Vergaderinge van de Staaten van het Gewest. Geduurende de heillooze opschuddingen en onlusten, in den Jaare 1615, te *Leeuwarden* voorgevallen, wierdt Heer ADOLPH, nevens anderen, derwaarts afgevaardigd, om 'er de rust te herstellen, en der tegenwoordige Regeeringe de hand boven 't hoofd te houden. Geen klein aandeel schijnt hij, naderhand, gehad te hebben, aan het voorgevallene in den Jaare 1618, en toegedaan geweest te zijn de denkwijze van de zulken, die 't met den Advokaat VAN OLDENBARNEVELD hielden. Althans wierdt hij in 't geheim genomen van het voorneemen om zich van *Woerden* te verzekeren, door den mond van den Predikant UITENBOGAARD, die zulks te *Leiden* vernomen hebbende van den Pensionaris HOGERBEETS, volgens de uitgedrukte begeerte diens Staatsmans, daar van kennis gaf aan den Heere VAN MOERSBERGEN, welke zich op dat pas in *'s Hage* bevondt. Hij briefde zulks over aan den Sekretaris LEDENBERG, 'er nevens voegende, „ dat deeze zaak heimelijk „ behandeld moest worden, en 'er, in de tegenwoordige „ omstandigheden der tijden, voorraad van wapenen noodig „ was; als mede, dat men de *Huizen te Duurstede*, *ter*

„ *Eem*

Pag. 575.

SLOT VAN MOERMONT

Ren en te *Alk*
n, was hij, nev
ntig in de va
n, ernst, eerlh
Indianische Alge
n bescherming van
n thans gereesd w
d, hij de veranderi
den, de Heer va
ne geest wierdt,
ensing van 's Lan
ne gebaken, her
Vaderland. Eenige
ne zilver, hoewel b
n hem, onder een
ngen in 's *Graaven*
n die weeken, bi
nen over 't verzeker
ne 's Prinsen oog
nd, welke men h
n de redelijkheid aann
ne kennis van, e
rmachtigheid Prinse
ren, dat, naa het o
ren, eenige dagen
dig vertoefden, liet
ne en den raad zi
gnene Staaten om
ldte, op voorwaarde
nde op zijn Hofs
nen te stellen, zon
n aan bewilliging v
d, welke, om op h
nen op het Huis z
Lans uit trekken, z
nen welof der Alge
nt vertoon daar bin
lde tand, reisde hij

Lan en te Al
, was bij, ne
ndig in de v
n raaset, eerl
Hollandsche Afg
beschreving va
hem gezreesd v
, bij de verande
hen, de Heer w
ten gaaet wierdt,
ensteling van 's La
ten gekwaden, her
ofheid. Eenig
ten ziekte, hoewel
ten zien, onder een
gers en 's Graave
ze drie weeken,
ddel over 't verzek
hebbe 's Prinsen oog
ddel, welke men
ze als onschuldig aan
ewe kennis van,
ondschigheid Prinse
ten, dit, naa het
ten einige dagen
ngs vertoefden, liet
ten en den raad z
grieuse Staaten om
ten, op voorwaarde
ttede op zijn Huis
ldaan te stellen, zo
n met bewilliging
, welke, om op
ten op het Huis
ten uit trekken,
ten verlof der Alg
ten wederom daar bi
ddel zaaid, reisde h

„ *Eem* en te *Abkoude* behoorde te bezetten." Niet lang daar naa, was hij, nevens andere Utrechtsche Gemagtigden, tegenwoordig in de vermaarde onderhandeling, ten huize van DANIEL TRESEL, eersten Klerk der Algemeene Staaten, met eenige Hollandsche Afgevaardigden, waar in gesproken wierdt over de handhaaving van 's Lands Vrijheid tegen de aanslagen, welke thans gevreesd wierden. Niet vreemd was het, overzulks, dat, bij de verandering, in het straks genoemde jaar voorgevallen, de Heer VAN MOERSBERGEN uit het Lid der Ridderschap gezet wierdt, en, niet lang daar naa, zints de gevangeneeming van 's Lands Advakaat, en om de vriendschap met hem gehouden, het Vaderland verliet, de wijk neemende na Munsterland. Eenige Ruiters, op hem afgezonden, betrapten hem aldaar, hoewel buiten de grenzen van den Staat, en voerden hem, onder een sterk geleide, eerst na *Zutfen*, en vervolgens na *'s Graavenhage*, alwaar hij, geduurende den tijd van drie weeken, bijna dagelijks ondervraagd wierdt. De handel over 't verzekeren van *Woerden*, boven vermeld, alzo dezelve 's Prinsen oogmerken wederstreefde, was de zwaarste misdaad, welke men hem te laste leide. Hoewel hij zich zelven als onschuldig aanmerkte, gaf hij 'er, egter, zijne Huisvrouwe kennis van, en verzogt haar, de gunst van zijne Doorluchtigheid Prinse MAURITS te zoeken. Doch, toen hij vernam, dat, naa het onthoofden van 's Lands Advokaat, het Schavot eenige dagen staan bleef, en de Scherpregters in *'s Hage* vertoefden, liet hij, door de sneekingen zijner Echtgenoote en den raad zijner Vrienden, zich beweegen, den Algemeene Staaten om vergiffenis te verzoeken. Hij verwort dezelve, op voorwaarde „ dat hij zich eene maand onthouden „ zoude op zijn Huis te *Moersbergen*, om orde op zijne „ zaaken te stellen, zonder met iemand te mogen spreeken, „ dan met bewilliging van Graave ERNST KAZIMIR VAN NAS- „ SAU, welke, om op hem het oog te houden, eenige Sol- „ daaten op het Huis zoude leggen. Daar naa zou hij ten „ Lande uit trekken, zes jaaren daar buiten blijven, doch „ buiten verlof der Algemeene Staaten en die van *Utrecht*, „ niet wederom daar binnen keeren." Naa verloop van de gestelde maand, reisde hij, door het Land van Kleeve, na

Holſtein, alwaar hij vertoefde, tot dat de veranderde toeſtand van 's Lands zaaken hem deedt wederkeeren.

Zie BRANDT, *Rechtspleeging*.

MOERSCHANS, een Fort, in *Hulſter-Ambagt*, omtrent een vierendeel uur gaans van de Stad *Hulst*. Eene Bende Soldaaten, ſtaande onder eenen Majoor, houdt aldaar Bezetting. De Schans dient ter dekkinge van eene Linie, voor welke een groot deel Land onder water kan gezet worden; 't welk de voornaamſte ſterkte der genoemde Stad uitmaakt.

MOGGE, (PIETER) Heer van *Reneſſe*, Burgemeester van *Zierikzee*, en, wegens die Stad, Afgevaardigde ter Vergaderinge van de Algemeene Staaten, was, in den Jaare 1747, nevens andere Regenten, in den haat van het Gemeen gevallen, alzo hij geoordeeld wierdt, 's Prinſen verheffing te hebben tegen gehouden. Bijkans ware hij een ſlagtoffer geworden van de moorddaadige woede, bij zijne aankomst uit *'s Hage*, met den gewoonen Rotterdamſchen Beurtman, te *Zierikzee*. Aan 't einde van de Haven opgewagt van eene raazende menigte, rukte men den Heere MOGGE den hoed van het hoofd, tooide dien met een Oranjelint, ontnam hem den Deegen, en voerde hem, op eenen Wagen, na het Heeren Logement, alwaar hij eene maand lang in bewaaring wierdt gehouden. Men wil dat deeze opſluiting het werk was van eenen der nieuwe Regenten, welke, met den Burgemeester begaan, dit middel verzonnen hadt, om hem voor het woedend Graauw te beveiligen. Niet vroeger, dan naa de aankomst van zijne Hoogheid, wierdt de Heer MOGGE uit zijne hegtenisſe ontſlagen.

MOINE, (STEPHANUS LE) gebooren te *Caan*, in Frankrijk, bekleedde, met veele toejuiching, het Leeraarampt te *Rouen*, onder de Franſche Hervormden, toen hij beroepen wierdt tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid aan 't Hoogeſchool, en gewoon Leeraar in de Walſche Gemeente, te *Leiden*. Hij aanvaard-

vaardde dien dubbelen post; niet, evenwel, zonder alvoorens *Engeland* bezogt te hebben, alwaar hij, te *Oxfort*, den Eeretrap van Dokter in de Godgeleerdheid beklom. Tot in het vijfenzestigste jaar zijns ouderdoms, bekleedde hij 't een en ander beroep tot bijkans algemeen genoegen. Bekend is het Werk, door LE MOINE in 't licht gegeeven, onder den tijtel van *Varia Sacra*, of *Heilige Stoffen*.

Zie *Memoires du Temps*.

MOLENAARS-GRAAF, een Ambagt en Dorp, in Zuidholland, in den *Alblasserwaard*, dus genaamd naar het stroompje *de Graaf*. Het Ambagt wordt geschat op zevenhonderd drieënzeventig Morgens Lands, en het getal der Huizen, op ruim vijftig. De Hervormden hebben 'er eene Kerk, en worden door eenen eigen Leeraar bediend.

MOLENBEEK, een loopend water, in Gelderland, in de nabuurschap van *Arnhem*, zijnen oorsprong neemende uit de nabij gelegene bergen. Het wordt dus genaamd, naar de *Molens*, welke het, om en in de zo even gemelde Stad, aan den gang houdt. De Beek ontlast zich in den Rhijn.

MOLENBERG, eene heerlijke Lustplaats, in Zeeland, op het Eiland *Schouwen*, weleer de eigendom van den Heere Mr. ADRIAAN DE HUYBERT, Burgemeester van *Zierikzee*, en Dijkgraave van den Lande van *Schouwen*.

MOLINÆUS, (JOANNES) weleer Leeraar onder de Remonstranten, en zeer bekend door zijn Ontwerp van Godgeleerdheid, onder den titel van *Geestlijk Wapenhuis*, 't welk als een kort begrip kan worden aangemerkt van het zamenstelzel van Godgeleerdheid en Zedekunde van den vermaarden PHILIPPUS VAN LIMBURCH.

MOLINÆUS, (PETRUS) gebooren in Frankrijk, in den Jaare 1563, zou, waarschijnlijk, in zijne vroege jeugd, het leeven

verlooren hebben, in den berugten Parijſchen moord, zonder de trouwhartigheid eener Dienstmaagd. In rijpen ouderdom verliet hij zijn Vaderland, ſtak over na Engeland, en oeffende zich aldaar in de Godgeleerdheid onder WITACKER, REINOLD en andere vermaarde Mannen van dien tijd. Vervolgens eenen keer na *Leiden* gedaan hebbende, om 'er den beroemden FRANCISCUS JUNIUS te hooren, wierdt hem, zedert, in den Jaare 1594, het Hoogleeraarampt in de Wijsbegeerte, aan 't Hoogeſchool dier Stad, opgedraagen. Zes jaaren hadt hij dien post bekleed, toen de Hervormde Gemeente te *Parijs* hem tot haaren Leeraar verkoos. Eene wijl tijds naa zijne wederkomst in Frankrijk, begaf hij zich na de Provincie *Lotharingen*, bij de Prinſesſe CATHARINA, Zuster van Koning HENRIK DEN IV, om derzelver waggelend Hervormd Geloof te ſchraagen. Hij ſlaagde daar in gelukkig, en keerde niet te rug te *Parijs*, dan naa den dood dier Prinſesſe. Thans te *Parijs* wedergekeerd, beriepen hem de Verzorgers van 't Leidſche Hoogeſchool, zo wel als die van *Saumur*, tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid. Doch, vermids hij zo min van zijne Gemeente, als van het Franſche Sijnode, geen ontſlag konde bekoomen, was hij genoodzaakt, die beide aanbiedingen van de hand te wijzen. Nogthans vertrok hij, naderhand, na *Sedan*, in die hoedanigheid, en te gelijk als gewoon Euangelieprediker. Hij overleedt, eindelijk, in het eenennegentigſte jaar zijns ouderdoms, nalaatende eene menigte Schriften, over verſcheiden onderwerpen. 's Mans *Schild des Geloofs* is ook den Nederduitſche Leezeren bekend.

MOMBER. Deezen naam voert, in de Provincie Gelderland, de Amptenaar, welken men, elders, Advokaat-Fiskaal of Prokureur noemt. Hij heeft, in het gemelde Gewest, eenen Subſtitut-Momber onder zich.

MOMMA, (WILHELMUS) zeer bekend in de Geſchiedenisſe der Nederlandſche Kerke, uit hoofde der geſchillen, zijnent wegen, te *Middelburg* voorgevallen. Hij bekleedde het Hoogleeraarampt in de Godgeleerdheid, onder het waarneemen van den gewoonen predikdienst, te *Ham*; wanneer 'er eene Predikants-

dikantsplaats, in de ſtraks genoemde Zeeuwſche Stad, opengevallen zijnde, hij, tot het vervullen van dezelve, verkoozen wierdt, door het *Collegium Qualificatum*, beſtaande uit Afgevaardigden van de Wethouderſchap en van den Kerkeraad, aan welke, in dat Gewest, die verkiezing ſtaat. Doch de Klasſis van *Walcheren*, om haare goedkeuring van dit beroep verzogt zijnde, weigerde dezelve; voor reden geevende dat MOMMA verdagt was van ſchadelijke nieuwigheden doelende hier mede op de *Cartesiaanſche* leerſtellingen, en zijne Hoogheid, Prins WILLEM DE III, daarenboven, kort te vooren, aan de Zeeuwſche Kerken hadt geſchreeven, zij hadden, ter handhaavinge van de rust, in het vervullen van Leeraarampten, vooral het oog te houden op het weeren van dusdanige nieuwigheden. Van haare weigeringe zondt, daarenboven, de Klasſis berigt aan den Prinſe, die thans ('t was in den Jaare 1677) met het Leger van den Staat, voor *Maaſtricht* lag. Doch het gemelde Kollegie liet zich hier door niet omzetten, maar vervoegde zich bij de Regeering van *Middelburg*, met verzoek om derzelver tusſchenkomst met raad en daad. Niet vrugteloos was dit aanzoek. Het beroep van MOMMA wierdt niet ſlegts voor wettig verklaard, maar hij, daarenboven, tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid en Hebreeuwſche Taale, aan het Doorluchtig School der Stad, aangeſteld. Zints dien tijd wierden 'er eenige Afgevaardigden benoemd, om zich bij MOMMA te vervoegen, en denzelven na zijne nieuwe ſtandplaats te geleiden.

Intusſchen hadt men zijne Hoogheid, van het voorgevallene, niet onkundig gelaaten; welke hier op twee Brieven ſchreef, eenen aan den beroepenen Leeraar, waar in hij denzelven raadde, zijn ontſlag niet te verzoeken, voor dat het geſchil was bijgeleid, en een anderen aan de Regeering van *Middelburg*, om de zaak niet verder voort te zetten, voor en aleer hij zelve nadere ſchikkingen zoude gemaakt hebben. Van gelijken inhoud was ook een Brief aan het Kollegie gerigt. MOMMA zondt een antwoord aan zijne Hoogheid, in beleefde bewoordingen, doch liet zich, egter, door de Zeeuwſche Afgevaardigden, die reeds bij hem waren, overhaalen tot de reize na *Middelburg*, niettegenſtaande de Klasſis van *Walcheren* hem

hadt verzogt, het beroep te willen afflaan, alzo hij nooit als een waar Herder zou worden aangezien, maar als een Huurling, die niet door de rechte deur in de Schaapenstal van CHRISTUS was gekoomen.

Onder dit alles kwam MOMMA te *Middelburg*, alwaar men, eerlang, toestel maakte om hem te bevestigen en op den predikstoel te brengen; te gereeder ging men daar toe over, alzo de Burger-Krijgsraad zich in de zaak gemengd, en voor den nieuwen Leeraar hadt verklaard. Vergeefs zondt zijne Hoogheid scherpe Brieven aan de Regeering, het Kollegie en aan MOMMA, inhoudende ernstig verbod om met de bevestiging voort te gaan. De Krijgsraad en veele voornaame Burgers begeerden het tegendeel, in 't midden brengende het gevaar van oproer, indien het werk geenen voortgang hadde. MOMMA, welken de Regeering onder haare bescherming hadt genomen, wierdt dan bevestigd, op den negentienden Julij des Jaars 1677, en deedt, nog dien zelfden dag, zijne Intreerede, onder een ongehoorden toeloop van lieden van hoogen en laagen rang. De Prins, dit vernomen hebbende, zondt bevel aan de Klassis, om de orde der Kerke te handhaaven tegen de zulken, welke de aanvoerders geweest waren van de ongeregeldheid, zo als men die noemde. De Klassis, zich te *Middelburg* niet veilig oordeelende, zat thans te *Vlissingen*, en dagvaarde aldaar het meer gemelde Kollegie. Doch vermits de Regeering der eerstgenoemde Stad niet gedoogde, dat iemand haarer Burgeren elders, 't zij Kerkelijk of Waereldlijk, te regt stondt, ging de Klassis over tot het Kerkelijk afdoen der zaake, tegen de niet verscheenen gedaagden. De Predikanten VAN DER WAAYEN en DE MEY, die in het beroep van MOMMA inzonderheid gewerkt hadden, wierden uit de Klassis gezet. Naa de komst van Prinse WILLEM te *Middelburg*, verliet MOMMA de Stad, en vertrok na *Delft*, tot zijnen Vriend WILHEM ANSLAAR, Schoonzoon van den beroemden JOANNES COCCEJUS, en Leeraar in die Stad. Hier gaf hij zich over aan zijne geliefde Letteroeffeningen; die, egter, spoedig wierden afgebroken door een verhaasten dood, veroorzaakt door geweldige hartkloppingen, ontstaan uit droefheid over de uitgestaane vervolgingen. Der opmerkinge waardig

dig is het, dat MOMMA, zints zijn vertrek uit *Middelburg*, een Jaargeld bekwam, volgens zommigen uit 's Prinsen goederen, en dat de Raad van zijne Hoogheid hem gaarne zou bevorderd hebben tot Hoogleeraar aan 't Hoogeschool te *Duisburg*. Van 's Mans werkzaamheid en denkwijze getuigen de Schriften, door hem in 't licht gegeeven.

Zie *Eerste Oorsprong der Broedertwisten*; *Hollandsche Mercurius*, enz.

MONDRAGON, (CHRISTOFFEL VAN) een Spanjaard, doch overbekend in 's Lands Geschiedenissen, zo om zijne dapperheid, als loslijken inborst, om welken hij, zelfs bij veelen der Landzaaten, in waarde wierdt gehouden. Van 't een en ander zullen wij eenige staalen openleggen. Van zijn beleid gaf hij eene proeve in 't ontzet van de Stad *Goes*, in Zeeland, die, in den Jaare 1572, door de Nassausschen belegerd was. MONDRAGON, die den rang van Kolonel bekleedde, tot het ontzetten der Stad last ontvangen hebbende van den Hertog VAN ALVA, ging, op den twintigsten October, te scheep, te *Bergen op den Zoom*, met zijn Regiment Waalen, waar bij zich eenige Spanjaards en Hoogduitschen voegden, in alles drieduizend man. Zich gelaatende, alsof hij 't op de Nassausche Vloot gemunt hadde, wendde hij den steven Zeewaarts, doch deedt, wel haast, het meerendeel van zijn Volk te water gaan, om te voet na het Eiland *Zuidbeveland* te trekken, hoewel 'er twee mijlen verdronken Land en drie diepe Killen moesten doorwaad worden. Zeker Brabander, DIRK BLOEMAART, in dien oord woonagtig, hadt hem deezen weg geweezen. Elk zijner Soldaaten hadt hij een zakje met Buskruid en Tweebak op het hoofd, of aan den hals gehangen. MONDRAGON, volgende zijnen Gids, en vooraan treedende, stapte, met de zijnen, tot de knieën, zomtijds tot de lendenen in 't water, en bragt het, in ruim vier uuren tijds, aan de overzijde, met verlies van slegts negen man, die in den stroom verdronken waren. De belegeraars, hier van verwittigd, dreeven 'er den spot mede, en gunden, daarenboven, den Spanjaarden den gantsche nacht om zich te

droogen en te ververſchen. Met het aanbreeken van den dag trok MONDRAGON op de Stad aan: 't welk bij de belegerden vernomen zijnde, dezelven tot eenen uitval deedt beſluiten: waar door de Kolonel een opening hebbende bekoomen, rukte hij ter Stad in, en dreef de belegeraars op de vlugt; waar naa hij, ongemoeid, wederkeerde na de plaats, van welke hij was afgevaaren. Door dit bedrijf bragt hij geen kleinen ſchrik in zijnen vijand, hoewel zommigen, zelf onder de zijnen, hem des van roekeloosheid beſchuldigden. Tot loon van dit, en meenig ander kloek bedrijf, bekwam hij, in 't volgende jaar 1573, de waardigheid van Stadhouder van Zeeland. In deeze hoedanigheid voerde hij, in 't volgende jaar, het bevel binnen *Middelburg*, 't welk, door Prins WILLEM DEN I, zeer naauw ingeſlooten wierdt gehouden. Naa drie weeken lijdens van alle de onheilen eener belegerde Stad, beſloot de Spaanſche Kolonel, met zijne Doorluchtigheid in onderhandeling te treeden en de Stad over te geeven, mids men hem en zijne Soldaaten, met pakkaadje, wapens en vliegende Vaandels liet uittrekken, en de burgers, die zulks begeeren mogten, onbeſchadigd aan Vriendenbodem aan land zette. De Prins zulks weigerende, en de belegerden op geene andere voorwaarden, dan van genade of ongenade, willende ontvangen, zondt MONDRAGON tot antwoord, eerder dan in deeze voorwaarde te berusten, de Stad aan twintig plaatzen te zullen in brand ſteeken, en vervolgens, in eenen uitval, zich zelven al vegtende laaten in ſtukken hakken. Toen leende zijne Doorluchtigheid het oor aan eene nadere onderhandeling, bij welke bedongen wierdt, „ dat MONDRAGON en de zijnen, met geweer en pak-„ kaadje, het Eiland *Walcheren* zouden ruimen, mits laatende „ de Vestingwerken en Oorlogſchepen onbeſchadigd. Op zijn „ woord van eere zou hij, binnen twee maanden, tot den „ Prins wederkeeren, of den Heer van ST. ALDEGONDE, den „ Hopman JAKOB SIMONSZOON DE RYK en eenige anderen, op „ vrije voeten ſtellen." Op den eenentwintigſten Februarij verliet MONDRAGON de Stad, en wierdt te *Ter Neuze* aan land gezet. Ten aanzien der even gemelde gevangenen hieldt hij zijn woord, en ſprak, daar 't pas gaf, Mannentaal, om derzelver ontſlag te bevorderen.

In

In de maand Junij des Jaars 1575 ontmoeten wij MONDRAGON, in eenen aanslag op de *Klundert*, de *Fijnaard* en de *Ruigenhil*, drie Polders aan het Hollandsche Diep, bij *Dordrecht*. De gelegenheid diens oord vernomen hebbende uit eenige Spaansehgezinde Ingezeetenen, bragt hij duizend Schutters van zijn Waalsch Regiment, met twee Vaandelen Spanjaarden, deels te scheep, deels te voet en half naakt, bij laag water, op het Eiland; daar hij, spoedig, meester wierdt, alzo de Staatsche schepen straks de wijk namen. *Zierikzee* viel hem in de volgende maand in handen. Gelegenheid tot blijkvertoon van zijnen edelmoedigen aart verschafte deeze bemagtiging aan MONDRAGON. GASPAR VAN VOSBERGEN, Hoogbaljuw der Stad, hadt, geduurende het beleg, met eenige andere Stedelingen, zich in 't Spaansche Leger, 't welk daar voor lag, vervoegd, met last, zo als zij voorgaven, om de Stad, bij verdrag, over te geeven; niet, evenwel, zonder in hetzelve eenige Oorlogschepen te begrijpen, met welker Bevelhebbers zij vooraf moesten spreeken: weshalven zij Vrijgeleide derwaarts verzogten. MONDRAGON bewilligde in dit verzoek. Doch VOSBERGEN en de zijnen bewerkten het tegendeel, aanwijzing doende aan de Scheepsoverften, welke Dijken, tot beveiliginge der Stad, men hadt door te steeken, en tevens zeinen beraamende van wederzijdsche verkondschappinge. Zelfs beschikten zij, dat 'er, bij nacht, volk in de Stad gebragt wierdt. Bij hunne wederkomst uit de Vloot, maakten zij den Spanjaarden diets, dat zij, alvoorens in onderhandeling te treeden, in de Stad verslag moesten doen van de bewilliginge der Schepelingen. VOSBERGEN, naa 't overgaan der Stad, diens bedrijfs gedagtig, en het ergste voor zich zelven vreezende, hadt zich te zoek gemaakt, doch wierdt ontdekt en voor MONDRAGON gebragt; die hem, voorts, zijn voorgaande bedrijf herinnerde, en, met eenige scherpheid, vraagde, of hij wel wist, de bemagtiging der Stad daar door zes maanden verwijld, en, door zijn wederstreeven van den Koning, den dood verdiend te hebben? VOSBERGEN, op de best mogelijke wijze, hier tegen zijne verontschuldiging hebbende ingebragt, liet zich voorts de Spaansche Bevelhebber dus edelmoedig uit „ dat hij, 't geen anderen den dood waar„ dig zouden keuren, prees, en vergiffenisse waardig agtte;

„ en

„ en zo hij den dienst zijner Majesteit aanvaarden wilde, op „ grooter verheffing dan ergens konde hoopen." Doch VOSBERGEN wees deeze aanbieding van de hand, voor reden geevende, dat hij door Eed aan den Prinse en de Staaten, en door 't Geweeten aan den gezuiverden Godsdienst verbonden was.

Merkelijke moeite hadt MONDRAGON, kort daar naa, van 't Spaansche Krijgsvolk, 't welk, naa de bemagtiging van *Zierikzee*, wel tweeëntwintig maanden soldije ten agteren zijnde, met harde en dreigende woorden, om betaaling vraagde. Meer dan eens bragt de Kolonel de dreigende Gemeente, met klem van woorden en een agtbaar gelaat, tot bedaaren. Niet op den duur konde hij, egter, dezelve hier door in bedwang houden. Een aantal Knegten, 't eenigen dage, zijnen herberg omsingelende, dreigde hem om hals te brengen. Vol moed begaf hij zich hier op onder 't midden der muitelingen, en, zijnen borst ontbloot hebbende, boodt hij aan, hunne Kogels en Spiezen op denzelven te willen ontvangen, om alzo met zijn bloed eene soldij te betaalen, welke hij betaalen konde, noch schuldig was, maar wel de Koning. Dit was genoeg om den hoop met schaamte te doen afdruipen, en de handen thuis te houden van eenen Overste, die zijne Soldaaten altoos met tedere liefde gekweekt hadt.

In den Jaare 1579 bevondt zich MONDRAGON voor *Maastricht*, en bevorderde de bemagtiging der Stad. Minder voorspoedig slaagde hij, vijf jaaren laater, in zijnen aanslag op *Lillo*. Naa een beleg van ruim drie weeken, geenen kans ziende om iets van aanbelang te verrigten, brak hij op met zijne Knegten; laatende alleenlijk eenige huizen bezet. Deeze te leurstelling, en dat hij, zints eenigen tijd, tot Burgtvoogd van *Antwerpen* was aangesteld, konde hem niet wederhouden, van telkens eenen nieuwen kans te waagen. De Sterkten, rondom *Hulst*, heroverde hij, in den Jaare 1591. Vier jaaren laater noodzaakte hij Prins MAURITS, het beleg van *Grol* op te breeken, kort naa dat het om de Stad geslagen was; om vervolgens PHILIPS VAN NASSAU, met zijne gantsche Ruiterij, te keer te gaan, en dezelve eerst in wanorde te brengen, en vervolgens op de vlugt te jaagen. De laatste veldtogt was deeze, welken MONDRAGON bijwoonde. Hij hadt nu den hoogen ouderdom van bijkans

twee-

ebet aanmelden wilde, op
hopen.' Doch VOSBER-
and, voor zeker geeven-
en de Saxen, en door
dsmer verbonden was.
hier daar naa, van 't
nagrijing van *Zierik-*
ten agteren zijnde,
aling vraagde. Meer
zamenne, met klem
bestaren. Nier op
er door in bedwang
ag, zijnen herberg
vengen. Vol moed
uitslingen, en, zij-
en, hunne Kogels
gen, om alzo met
j betaalen konde,
Dit was genoeg
en, en de handen
e Soldaaten altoos

GON voor *Maat-*
d. Minder voor-
n aanslag op *Lille.*
kans ziende om
er zijne Knegten;
ze te keurstelling,
d van *Antwerpen*
van tellens eenen
dom *Holst*, her-
n meer noodzaakre
n te breken, kort
n vervolgens PHILIPS
ze keer te gaan, en
volgens op de wingt
weden MONDRAGON
jection van bijkans
rwe-

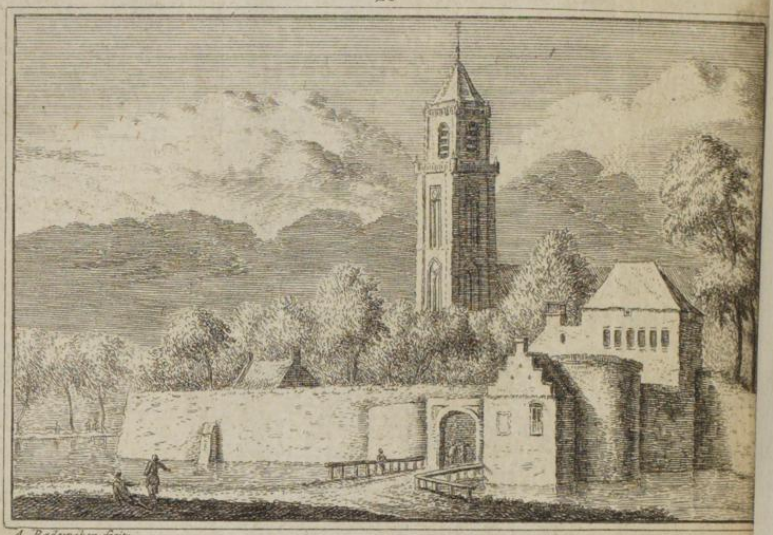

A. Rademaker fecit

NIEUWE-POORT tot Monnikendam.

TOFEL VAN)

eit anvanden wilde, op
hoeven." Doch VOSBER-

Monnikendam.

t zijne Knegten,
e te leurstelling,
d van *Antwerpen*
van telkens eenen
dom *Hulst*, her-
laatst noodzaakte
te breeken, kort
vervolgens PHILIPS
e keer te gaan, en
volgens op de vlugt
wesen MONDRAGON
derdom van bijkans
twee-

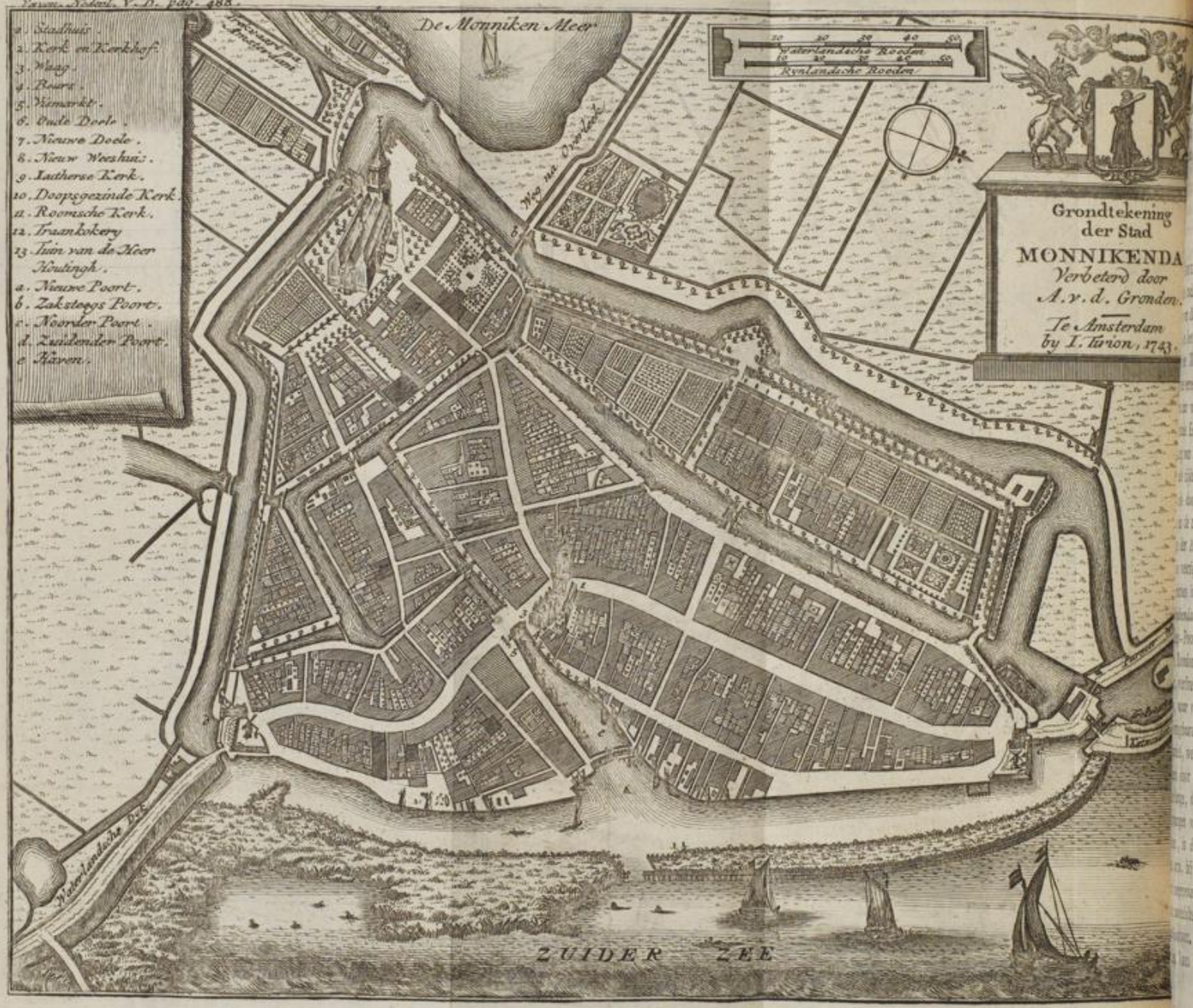
1. Stadhuis.
2. Kerk en Kerkhof.
3. Waag.
4. Beurs.
5. Vismarkt.
6. Oude Doele.
7. Nieuwe Doele.
8. Nieuw Weeshuis.
9. Lutherse Kerk.
10. Doopsgezinde Kerk.
11. Roomsche Kerk.
12. Traankokery
13. Tuin van de Heer Houtingh.
a. Nieuwe Poort.
b. Zaksteegs Poort.
c. Noorder Poort.
d. Zuidender Poort.
e. Haven.
De Monniken Meer
Waterlandsche Roeden
Rynlandsche Roeden
Weg na Overleek
Grondtekening der Stad
MONNIKENDA
Verbeterd door
A. v. d. Gronden.
Te Amsterdam
by I. Tirion, 1743.
Waterlandsche Dek
ZUIDER ZEE

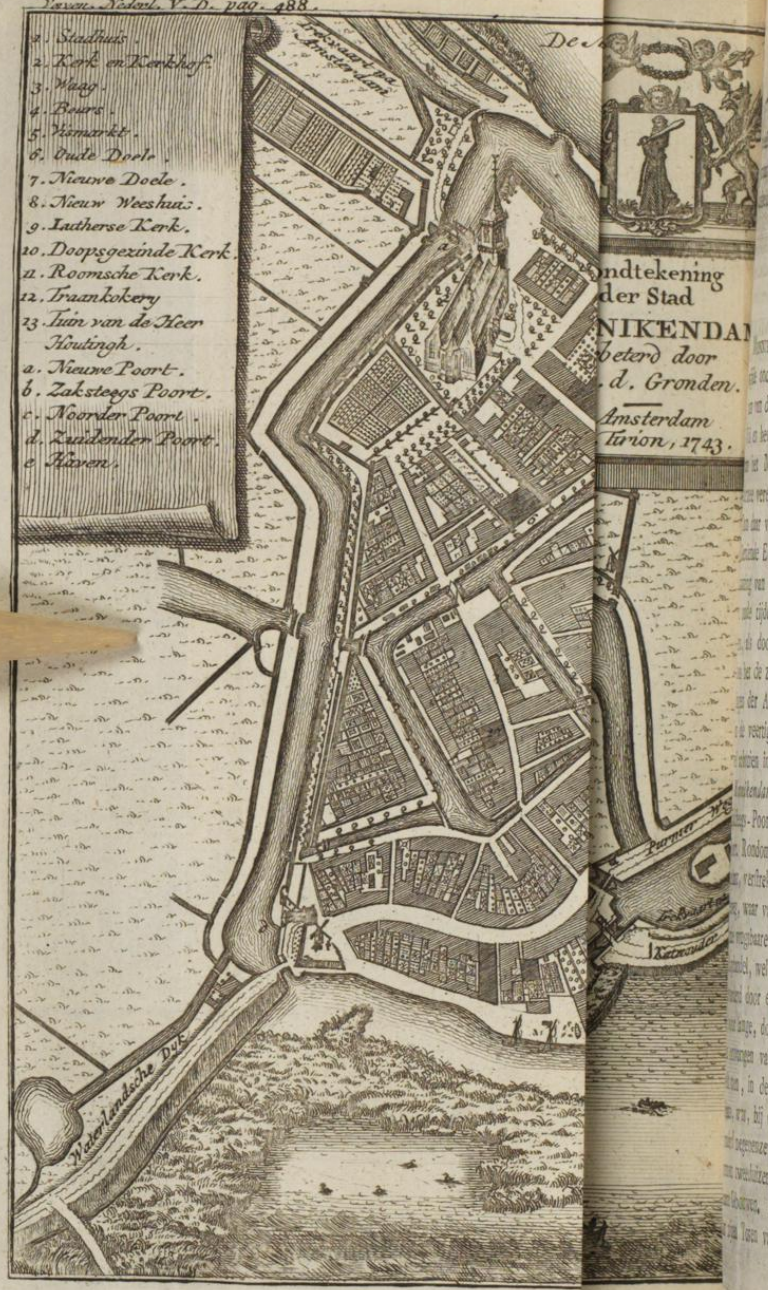
1. Stadhuis.
2. Kerk en Kerkhof.
3. Waag.
4. Beurs.
5. Vismarkt.
6. Oude Doele.
7. Nieuwe Doele.
8. Nieuw Weeshuis.
9. Lutherse Kerk.
10. Doopsgezinde Kerk.
11. Roomsche Kerk.
12. Traankokery
13. Tuin van de Heer Houtingh.
a. Nieuwe Poort.
b. Zaksteegs Poort.
c. Noorder Poort.
d. Zuidender Poort.
e. Haven.
Trekvaart na Amsterdam
Waterlandsche Dyk
De
ndtekening
der Stad
NIKENDAM
beterd door
d. Gronden.
Amsterdam
Turion, 1743.

tweeënnegentig jaaren bereikt, en overleedt, op den derden Januarij des Jaars 1596, den roem van dapperheid en beſcheidenheid, bij vijanden en vrienden, mede ten grave draagende.

Zie HOOFT, BOR, enz.

MONNIKENDAM, eene Stad in Noordholland, in rang de vijfde onder de Steden van het Kwartier, legt aan eenen inham van de Zuiderzee, welke zich uitſtrekt langs den vasten Wal en het Eilandtje *Marken*. Haaren naam ontleent de Stad van het Meertje de *Monnik*, 't welk, eertijds, met de Zuiderzee vereenigd geweest zijnde, door het leggen van eenen Dam daar van afgeſcheiden is geworden. Al aan het einde der Dertiende Eeuwe vindt men van *Monnikendam*, onder de benaaming van Stad, gewag gemaakt. Veel heeft *Monnikendam*, in oude tijden, geleeden, zo door de inlandſche verdeeldheden, als door brand en andere rampen. In den Jaare 1572 koos het de zijde van Prinſe WILLEM DEN I, ondanks de poogingen der Amſterdammers, die, in eenen togt derwaarts, van de veertig Vaartuigen, met welke zij gekoomen waren, wel achttien in den loop lieten.

Monnikendam heeft vier Poorten: de Nieuwe-Poort, de Zakſteegs-Poort, de Noordeinder-Poort en de Zuideinder-Poort. Rondom de Stad loopt een Aarden Wal, met boomen beplant, verſtrekkende tot eenen niet onvermaakelijken Wandelweg, waar van men een fraai gezigt heeft over de omleggende vrugtbaare Weilanden en op eenen reeks Dorpen. De Koophandel, welke, bij ouds, hier merkelijk bloeide, wierdt bevorderd door eene goede en welgelegene Haven; doch die, al voor lange, door verzanding, onbekwaam is geworden tot het ontvangen van groote Schepen. Het getal der Huizen, welk men, in den Jaare 1632, op achthonderd en achttien ſchatte, was, bij de opneeming, eene Eeuw daar naa, op zes honderd negenenzeventig verminderd. De Inwooners zouden omtrent tweeduizend bedraagen. Weinig zijn hier de Openbaare Gebouwen. Het Stadhuis vertoont niets merkwaardigs, dan zijnen Toren van eene zonderlinge gedaante. Van binnen be-

bewaart men nog het Ridderteken van het Gulden Vlies, naa den merkwaardigen Zeeslag van den Jaare 1573, door den Graaf van BOSSU, aan den Burgemeester KORNELIS DIRKSZOON, vereerd. De Gereformeerde Kerke staat bijkans onmiddelijk aan den Wal, bij de Nieuwe-Poort. Van ouds was zij aan den H. NIKOLAAS gewijd. Het is een ruim Gebouw, voorzien van eenen hoogen zwaaren Toren. De Lutherschen en de Doopsgezinden hebben 'er ieder eene nette Vergaderplaats, en de Roomschgezinden eene Statie. Al voor lang plagt *Monnikendam* den naam te hebben, dat 'er beter dan ergens zwarte zijde geverfd wierdt. De Regeering der Stad bestaat uit vijftien Vroedschappen, als mede uit Schout, vier Burgemeesters en zeven Schepenen.

Zie *Handvesten van Monnikendam*; VELIUS, *Kronijk van Hoorn*, enz.

MONNIKENHOF. Dus noemt men de Puinen en Overblijfzels van het eertijds vermaarde Klooster der *Tempelieren*, 't welk eertijds stondt in de Heerlijkheid *Wijk*, in het Land van *Heusden*. Eene vervallene Voorpoort, nevens eenig zwaar en grof Muurwerk, is 't al, 't geen men van het vermaarde gebouw ziet.

MONNIKENHUIZEN, een van ouds beroemd Klooster, 't welk te staan plagt boven de Stad en in het Schependom van *Arnhem*. In den Jaare 1328 wierdt het door Hertog REINOUD DEN II gebouwd. Zedert diende het insgelijks tot eene begraafplaats van Geldersche Grooten. Onder andere bewaarde men aldaar het Ingewand van Hertoge KAREL VAN GELDER. Naa de verdelging van het Gestigt, heeft men den grond gebruikt tot het aanleggen van een Bosch, 't welk thans uitmaakt een gedeelte der plantaadjen van het vermaaklijk *Klaarenbeek*.

MONSTER, te gader met *Poeldijk*, *ter Heide* en *Half Loosduinen*, eene Hooge Heerlijkheid uitmaakende, zijnde eertijds, naar men wil, geweest de vermaarde Heerlijkheid van *Polanen*, is

is een fraai en vermaaklijk Dorp, een klein half uur gaans ter Noordwesten van *'s Graavenhage*, nabij de Duinen, doch, egter, op een vrugtbaare grond gelegen. *Monster* is zekerlijk eene der oudste plaatzen van het Gewest; men vindt 'er reeds gewag van in het begin der Elfde Eeuwe. Veele eeuwen vroeger hadden 'er de Romeinen, indien niet een Kasteel, althans eene verblijfplaats gehad. Den berugten Mijlpaal van de Keizers AURELIUS ANTONINUS en AURELIUS VERUS, dienende ter aanwijzinge van de afstanden der Plaatzen, heeft men hier uit den grond opgedolven. *Monster* bestaat hoofdzaakelijk uit eenen langen, met nette huizen bebouwden straatweg, op welken verscheiden Bijstraaten uitloopen, alles met fraai geboomte beplant, en rondsomme van vermaaklijke Buitenwooningen voorzien. De stevige vierkante Toren, welke bij de ruime Kerk staat, eindigt in een laagen Spits. De oud-adelijke Hofstad *Polanen*, de gewoone verblijfplaats der Heeren van dat aanzienlijk Geslagt, stondt eertijds in de nabuurschap. Tegenwoordig is het niet meer dan eene Boerenwooning.

MONSTER, een Dorp in Zeeland, op het Eiland *Zuidbeveland*, in de Hooge Heerlijkheid van *Borselen*. De gedaante van het Dorp is een langwerpig vierkant. Men hadt 'er, voormaals, het Ontwerp van eene Kerk gemaakt, en den grond van 't Kerkhof reeds afgetekend. Doch, om de hoog loopende kosten, aan andere noodige werken, hadt de Kerkbouw geenen voortgang, en hieldt men, zedert, de godsdienstige bijeenkomsten in het Parochiehuis, waar in de Leeraar van *Borselen* den predikdienst verrigt. Aan den Noordkant van het Dorp vindt men eene voortreffelijke Put, ruimte van keurlijk water uitleverende voor de inwooners. Eene hoogte, of Vliedberg, een weinig ten Noorden gelegen, is hier te Lande bij den naam van *Berg van Trooien* bekend.

MONTBAS, (JAN BARTHON DE) Kommissaris-Generaal der Ruiterije van den Staat, in den Jaare 1672, ten tijde als de, Fransche Gelderland met eenen inval dreigden, ontving last ten einde om dien toeleg te verhinderen, de Betuwe, op drie plaatzen, tusschen *Heusen* en het Tolhuis te bezetten. Doch naauw-

naauwlijks hadt de Prins VAN CONDÉ toestel gemaakt, om dien post te bemagtigen, of MONTBAS verliet denzelven, heimelijk, tot geene kleine verwondering van den Franschen Veldheer; die, in 't eerst, daar van geene andere reden wist te geeven, dan een vermoeden, dat men geweeken was, alleen met oogmerk, om naderhand met te meer magts op hem aan te vallen. Om deeze lafhartigheid wierdt MONTBAS in hegtenisse genomen, en eenigen tijd gehouden, in 't Leger bij *Bodegrave*; uit welke hij, egter, ontvlugtte, de wijk neemende na *Utrecht*, 't welk thans in de magt der Franschen was. Om dit overloopen tot den vijand, zo als men 't noemde, zo wel als om het verlaaten van den boven gemelden post, streek men, eerlang, over hem het vonnis, om in beeldtenisse te worden opgehangen; een zinnebeeld der straffe, welke hij te wagten hadt, indien men zijnen persoon in handen kreeg. Doch hij hieldt zich buiten schoots, met aanbieding, nogthans, van zich voor onzijdige Regters te willen verdeedigen, indien men hem van lijfsveiligheid verzekerde. Zedert verdeedigde hij zijn gedrag in openbaaren druk, beweerende dat hij den post in de Betuwe niet verlaaten hadt, dan op uitgedrukten last der Afgevaardigden te Velden. Zommigen voegen 'er nevens, dat hij, van zijn wijken, de schuld leide op den Prinse VAN ORANJE, die, met voordagt, om hem te bederven, als behoorende tot de zogenaamde Louvesteinsche Factie, slegts een klein getal manschap hem gegeeven hadt. Wat laater daagde hij de Heeren VAN ZUILENSTEIN en 's GRAAVENMOER, gelijk ook de Graaven VAN STYRUM en FLODOOP, tot een tweegevegt. Doch men deedt zijne uitdaagingen beantwoorden door den Scherpregter van 't Leger, en het antwoord aan den Franschen Generaal, Hertog VAN LUXEMBURG, toezenden. MONTBAS begaf zich, naaderhand, na Frankrijk, van waar hij herkomstig was, en ging over in den dienst des Konings. Hoewel hij veele jaaren in Staatschen dienst geweest was, en in huwelijk hadt eene dogter van den vermaarden HUGO DE GROOT, diende hij, egter, naderhand tegen den Staat; wordende, onder andere, verdagt gehouden, van eenen toeleg op *Sas van Gend* gesmeed te hebben.

Zie VALKENIER, *Verward Europa*; *Lettres de* MONTBAS.

MONT-

DS VAN CONDÉ toestel gemaakt, om dien
MONTBAS verlies dienzelven, heimelijk,
ondering van den Franschen Veldheer;
n geene andere reden wist te geeven,
men geweeken was, alleen met oog-
r te meer magts op hem aan te val-
heid wierdt MONTBAS in hegtenisse
gehouden, in 't Leger bij *Bode-*
t, ontvlugtte, de wijk neemende
n de magt der Franschen was. Om
and, zo als men 't noemde, zo
n den boven gemelden post, streek
t vonnis, om in beeldtenisse te
nnebeeld der straffe, welke hij te
n persoon in handen kreeg. Doch
met aanbieding, nogthans, van
willen verdeedigen, indien men
de. Zedert verdeedigde hij zijn
weerende dat hij den post in de
n op uitgedrukten last der Afge-
gen voegen 'er nevens, dat hij,
le op den Prinse VAN ORANJE,
e bederven, als behoorende tot
Factie, slegts een klein getal
n laater daagde hij de Heeren
DER, gelijk ook de Graaven
t een tweegevegt. Doch men
wooréen door den Scherpregter
nd aan den Franschen Generaal,
enden. MONTBAS begaf zich,
n waar hij herkomstig was, en ging
ng. Hoewel hij vele jaaren in
n, en in huwelijk hadt eene dogter
n CROON, dende hij, egter, nader-
ende, onder andere, verdagt gehou-
ds van Gend gefneed te hebben.

TALKENIEU, *Verward Europa*; *Let-*
as de MONTBAS.

MONT-

De Stad MONTFOORT, van de Willeskopper-Poort te zien.

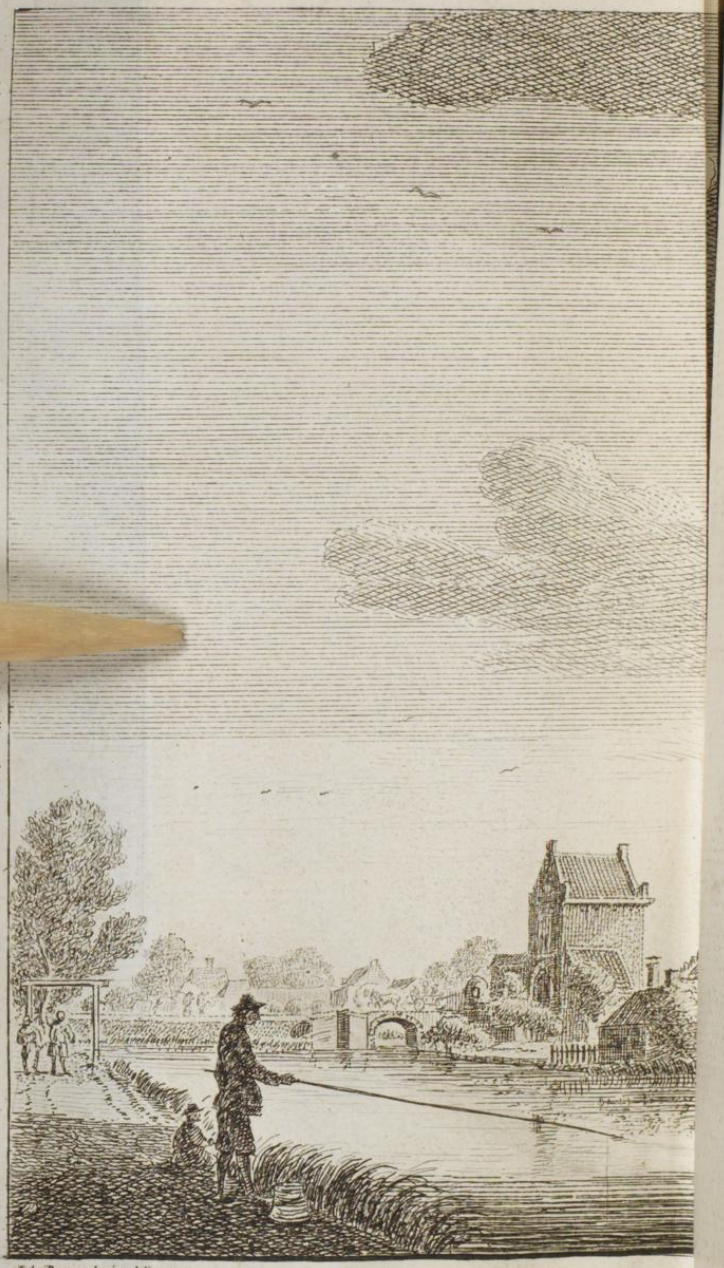

J. de Beyer ad viv. delin. 1744.

249. 250.

De STAD MONTFOORT.

251. 252.

J. d. B. del.

De STAD MONTFOORT van eene andere zyde.

J. d. B. del.

De ST

AMerssfort light by den kleynen vl
Eem/drie mylen van Vtrecht: end esi-
eertijdts dick ende menichmael in
nomen/ghewonnen / ende vyand
lijck onthaelt van de Ghelder sche:
de besonderlijck nu lestmael in't per
1543 / doen Marten van Rossem ye-
Capiteyn des Vorsts van Clev ne-
stadt met ghewelt in nam: maer w ock
haestelijck wederom overgheghe ge-
midts het verdrach ghemaeckt te Venlo/ tusschen den Ku-
ser ende den voorseyden Vorst. Dit is voorwaer een go op
ende wel bewoonde stadt. Van Amerssfort is gheboren de
Jan Fonck/ Proost van onser Vrouwen Kercke t'Vtrec nt
ende versien met meer andere gheestelijcke graden/ een ge-
leerdt ende deuchdelijck Prelaet: ende is deshalven onlan en

Amerssfort belegert en de den Sta ten overge gheven,

Amersfort.

AMersfort light by den kleynen vliedt Eem/drie mylen van Vtrecht: ende is eertijdts dick ende menichmael inghenomen/ghewonnen / ende vyandichlijck onthaelt van de Ghelderſche: ende besonderlijck nu lestmael in't jaer 1543 / doen Marten van Rossem als Capiteyn des Vorsts van Cleve de stadt met ghewelt in nam: maer wert haestelijck wederom overghegheven/ midts het verdrach ghemaeckt te Venlo/ tusschen den Keyser ende den voorseyden Vorst. Dit is voorwaer een goede ende wel bewoonde stadt. Van Amersfort is gheboren M. Jan Fonck/ Proost van onser Vrouwen Kercke t'Vtrecht/ ende versien met meer andere gheestelijcke graden/ een gheleerdt ende deuchdelijck Prelaet: ende is deshalven onlancks gheleden by den Coninck ontboden/ ende ghemaeckt President over den handel van dese Nederlanden.

Byvoeghsel.

[De inwoonders deser stede zijn van natueren dapper ter oorloge. Zy deden goeden bystant Henrico van Beyeren/ Bisschop tot Vtrecht / de stadt door practijcke innemende. Alsoo Amersfort met die van Zutphen ende oock Montfort niet toestaen en wilden de Vnie tot Vtrecht gemaeckt/soo werdt de stadt van Amersfort van den Gheunieerden weghen beleghert / tot dat zy in accoort tradt op den sevensten Martij in het jaer 1579 : door dies d'oude Magistraet afgheset / een nieuw Magistraet verordent wert. In den jare 1595 heeft dese stadt groote schaden geleden van het sneeu water den Rijn afkomende / dijcken ende dammen doorbreeckende.]

Amersfort belegert en de den Staten overgegheven,

BE-

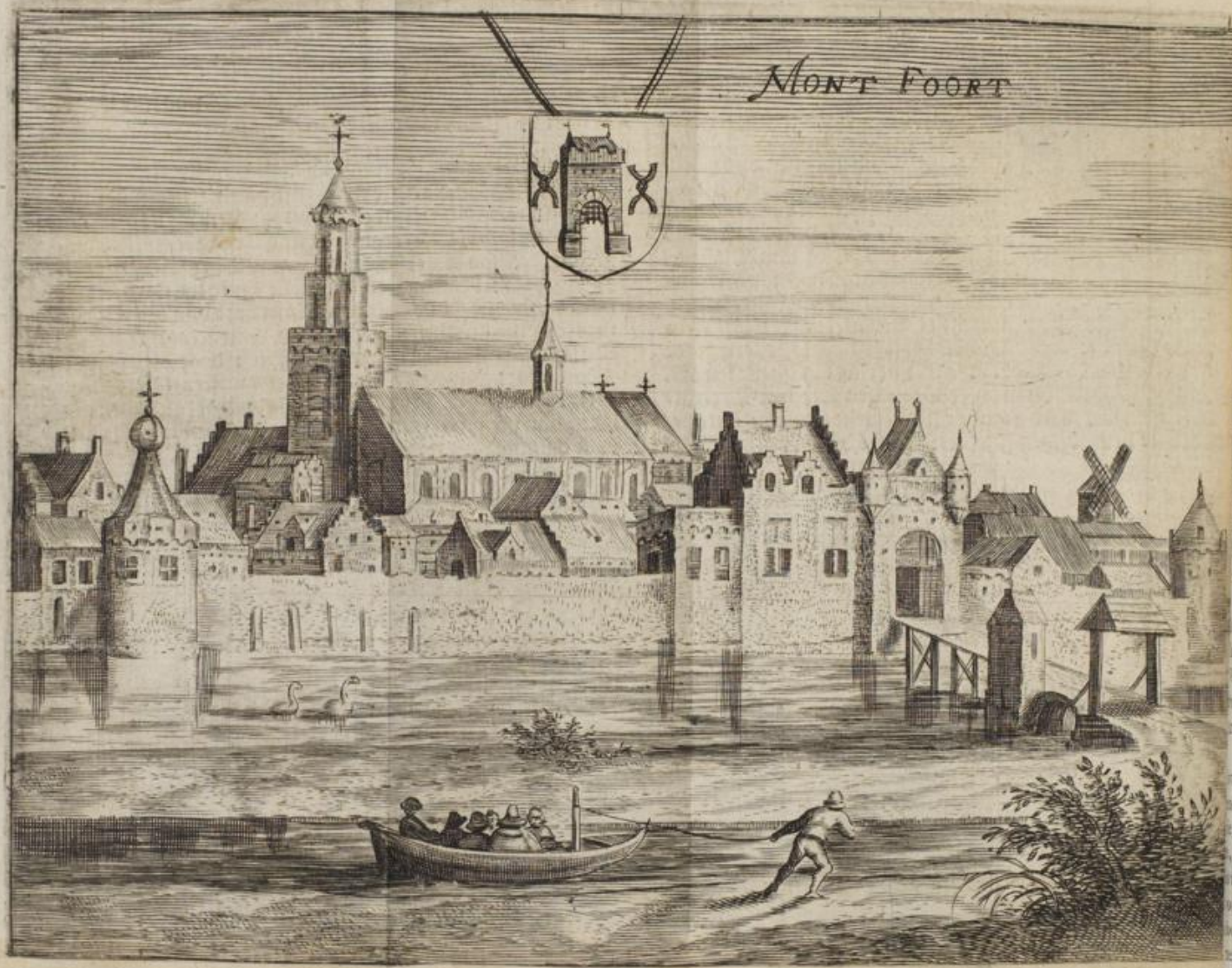
MONT FOORT

MONTFOORT, een Ampt, in Staats Opper-Gelderland, 't welk ten Noorden van de *Maaze*, ten Oosten van de *Roer* bespoeld wordt, en ten Zuiden en Westen aan Gulikerland grenst. Bij de verdeeling der nalaatenschap van Prinse WILLEM DEN III, kwam dit Ampt aan den Koning van Pruissen. Reeds in de voorgaande Eeuwe waren de jaarlijksche inkomsten daar van begroot op vijfentwintigduizend guldens. Behalven de twee kleine Steedtjes *Nieuwstad* en *Egt*, en eenige Dorpen, bezitten de Algemeene Staaten, in dit Ampt,

MONTFOORT, (*het Dorp*) van 't welk het geheele Ampt zijnen naam ontleent, hoewel het tegenwoordig niets meer of beter is dan een gering Vlek, midden in eene moerassige Landstreek geleegen. Weleer plagt hier een sterk Kasteel te leggen, op 't welk de Geldersche Vorsten dikmaals hun verblijf hielden. HENRIK VAN MONTFOORT, Bisschop van *Luik*, zou hetzelve, omtrent het midden der Dertiende Eeuwe, gebigt hebben. Van de verwoestingen, geduurende de Nederlandsche Oorlogen tegen het gebouw aangerigt, zijn geene andere Overblijfzels, dan die tot eene wooning kunnen dienen voor den Drossaart.

MONTFOORT, (*Het Land van*) is het tweede Kwartier, of Maarschalksampt van de Provincie van *Utrecht*, grenzende ten Westen en ten Noorden aan den Hollandschen bodem. Behalven de Stad van dien naam, leggen in hetzelve verscheiden Ambagtsheerlijkheden.

MONTFOORT, (*de Stad*) de vijfde en laatste onder de stemmende Steden van *Utrecht*, ter slinker zijde van den Yssel, die, bij ouds, voor de Stad merkelijke diepte plagt te hebben, en niet weinig toebragt tot den toenmaaligen bloei en welvaart der Stad. Een sterk Kasteel, met muuren en torens voorzien, eertijds gelegen ten Zuiden van *Montfoort*, doch door de Franschen, in den Jaare 1672, geheel verwoest, zal, meent men, de vroegste aanleiding tot den opbouw der Stad gegeeven hebben. Bisschop GODEFRID VAN RHENEN stigtte hetzelve, in den Jaare 1170, om te dienen tot eenen voor-

muur tegen de ſtrooperijen der Hollanders. *Montfoort* of *Montfort* noemde hij het Kaſteel, omdat hij het als een *ſterken Berg* wilde hebben aangezien. De bewaaring daar van wierdt toevertrouwd aan *Burggraaven*, van welke men een langen reeks vindt opgenoemd. *Montfoort* bevat niet veel merkwaardigs. Men heeft 'er drie Poorten: de *Willeskopper-Poort*, de *Heeswijker-Poort* en de *Ysſel-Poort*. De Muur, rondom de Stad, draagt nog kenmerken van zijne oude ſterkte, in de kleine Torentjes en Rondeelen. Tegen de gewoonte van andere Steden, ſtaat het Stadshuis, niet midden in de Plaats, maar tegen den Wal, over welken men, op de omleggende landerijen, een vermaaklijk uitzigt heeft. Van ouds hadden de Ridders van Malta eene Kommanderij te *Montfoort*, die nog in weezen is, en thans onder de Balije van *Utrecht* behoort. De Kerk der Hervormden, eertijds aan JOANNES DEN DOOPER gewijd, een ruim gebouw, met een vrij hoogen ſpitzen Toren, ſtaat op een ruim Plein, midden in zwaar geboomte. In het Zuidlijk Kruis ziet men de Begraafplaats der Heeren VAN MONTFOORT. Twee Predikanten neemen hier den Predikdienst waar. Eene Walſche Gemeente, die men 'er plagt te hebben, is al voor lang uitgeſtorven. De Roomschgezinden hebben 'er insgelijks eene Kerk. De Regeering der Stad is tweeledig; het eene deel beſtaat uit een Kollegie van twaalf Vroedſchappen, zamengeſteld uit Schout, Oud- en Regeerende Burgemeesters en Schepens; het ander, het Kollegie van de Wet genaamd, beſtaat uit Schout, twee Burgemeesters en zeven Schepenen. Veel Touw wordt 'er te *Montfoort* geſlagen. De veelvuldige Hennip, welke in de nabuurſchap wordt geteeld, geeft daartoe goede gelegenheid. Het een en ander is de hoofdbron van het beſtaan der Ingezeetenen.

Zie ALTING, *Notit. German. Infer.* CORTGEEN, *Stichts Kronijk*; VAN LEEUWEN, *Batav. Illuſtr.*

MONTFOORT, (*Geſlagt van*) is zeer vermaard in 's Lands Geſchiedenisſen, onder den naam van *Kaſteleinen*, *Burggraaven*,

ven, of ook wel *Heeren* van dien naam. Men ontmoet dezelve, voor 't eerst, in den Jaare 1227, in den persoon van EVERHARD VAN MONTFOORT, en voor de laatste reize, in den Jaare 1554, in JAKOB VAN MONTFOORT, op den zeventienden Maart diens Jaars, te *Leiden* overleeden. Hij hadt verscheiden kinderen. Doch het blijkt niet, dat een van dezelve het Burggraafschap bekleed heeft. Zijne Huisvrouw was DIRKJE BOEL VAN LINDENBURG, dogter van DIRK BOEL, Burgemeester van Amsterdam, in den Jaare 1457.

MONTIGNI, (FLORIS VAN MOMMERANCI, *Baron van*) broeder des Graaven VAN HOORNE, Stadhouder over *Doornik* en het *Doornik/che*, en Ridder van het Gulden Vlies, wierdt, door de Landvoogdes, in den Jaare 1561, na Spanje gezonden, met den neteligen last, om den Koning den bedrukten staat der Nederlanden onder 't oog te brengen, en tevens om eenigen onderstand in geld te verzoeken. In den aanvang des volgende jaars keerde hij van daar te rug, geen ander steunzel medebrengende, dan goede woorden en beloften. Zedert liep een gerugt door 't Land, waarschijnlijk door den Baron eerst aan den gang geholpen, dat PHILIPS DE II zich de Nederlandsche zaaken luttel aantrok. Ook wil men, dat hij den Kardinaal de GRANVELLE, in Spanje, zeer zwart hadt afgemaald. Zeker is het, dat hij, nevens zijnen broeder, met den Prins VAN ORANJE en den Graave VAN EGMOND, zich tegen dien Kerkvoogd verklaarde, en zedert een Verbondschrift tekende, welks inhoud niet gemeld wordt, doch, hoogstwaarschijnelijk, onder andere op de verdrijving van GRANVELLE doelde. Meer en meer openbaarde hij zijne denkwijze en inzigten, toen hij, gemoedigd door het Ontwerp der Verbondene Edelen, nevens andere Stadhouders, zo in geschrift als bij monde, aan de Landvoogdesse verklaarde, dat zij noch den wil, noch het vermogen hadden om de Plakaaten uit te voeren, en de hand te leenen aan de handhaaving der Inquisitie; 'er nevens voegende, dat zo de Koning en haare Hoogheid daar op bleeven aandringen, zij liever hunne Ampten wilden nederleggen.

Zulk eene aarzeling der voornaamste Edelen was oorzaak, dat men bedagt was op eenige verzagting der Plakaaten. Met een Ontwerp, deswegen beraamd, besloot men, den Heer VAN MONTIGNI, nevens den Markgraaf VAN BERGEN, na Spanje af te vaardigen, om het goeddunken zijner Majesteit te verstaan, en dezelve, ware 't mogelijk, ter bewilliginge over te haalen. MONTIGNI reisde vooruit; wordende de andere opgehouden door een ongemak aan zijn been. Berouw over de aangevangene reize beving hem reeds te *Parijs*, alwaar hij het misnoegen des Konings, over het Verzoekschrift der Nederlandsche Edelen aan de Landvoogdesse, zo zwaar hoorde weegen, dat hij het gevoelen van eenen Franschen Raadsheer innam, nopens 't volvoeren van zijnen last. Deeze raadde hem, door eene gemaakte ziekte, zich van het verder voortzetten der reize te verontschuldigen. Te veel moeds, nogthans, bezat MONTIGNI, dan dat hij met blaauwe uitvlugten zich wilde behelpen, of de opgenomene taak van den halze schuiven. Hij vervolgde dan zijnen togt, en kwam, in het begin van de maand Junij, in Spanje, om nooit van daar in 't Vaderland te rug te keeren. Minzaam wierdt MONTIGNI, nevens zijnen Amptgenoot BERGEN, die hem, eerlang, op de hielen volgde, in 't eerst ten Spaanschen Hove ontvangen. Het voornaamste van den last, welken zij ontvouwden, hieldt in, afschaffing der Inquisitie, maatiging der Plakaaten en eene algemeene Vergiffenis omtrent allen, die geoordeeld wierden, tegen den Koning zich te hebben vergreepen. Men verbergde, eenigen tijd, het misnoegen, welk zo stout eene boodschap wrogt, en hieldt de Gezanten op, onder allerlei voorwendzels. Doch de onthoofding van MONTIGNIS broeder, den Graave VAN HOORNE, hadt men in Spanje naauwlijks vernomen, of men stelde hem in hegtenisse, op een hoogen Toren van het Kasteel van *Segovia*. Van zijns broeders ongeval was MONTIGNI tot nog toe onkundig. Om hem des te verwittigen, bedienden zich zijne maagen van den volgende vond. Men was, in Spanje, ten dien tijde, gewoon, onder andere vreemdelingen, ook dikmaals Nederlanders te zien, die na ST. JAKOB *van Gallicie* te bedevaart gingen, en, om den kost te beedelen, eenige Psalmen, of andere liederen, in hunne moedertaal, daar te

Lande

Lande niet verſtaan, agter ſtraat zongen. Zekere lieden dan, in Pellegrims gewaat verkleed, en geleerd hebbende een Lied, voorbedagtelijk daar toe gedigt, inhoudende een verhaal van het Brusſelſche Treurtooneel, zongen hetzelve, etlijke maalen, in de nabijheid van het Kaſteel. MONTIGNI, op deeze wijze, zijns broeders ongeval, en 't gevaar, welk hem zelven dreigde, vernomen hebbende, drong nu niet meer, zo als hij menigmaalen hadt gedaan, om zich in Regten te verantwoorden. Alleenlijk ſpitſte hij zijn vernuft, om zijne oppaſers te ontſlippen, of van de acht, die hem bewaakten, éénen op zijne zijde te krijgen. Het laatſte gelukte hem. Deeze dan, af en aan gaande, tusſchen hem en zijn gezin, onder 't welk een Kok was, die het brood op de Nederlandſche wijze bakte, deedt hem, door brieven, daar in geſlooten, berigt van zaaken toekoomen. Daarenboven ontving hij, desgelijks in een brood, kleine vijlen, om eenige ijzers los te maaken. Wijders vondt men raad, om hem een kistje te bezorgen, inhoudende een touwen Ladder. Doch toen nu alles tot de ontkooming en vlugt beſteld was, viel het ontwerp in duigen, door de onvoorzigtigheid des Hofmeesters, die het brood, bevattende de laatſte afſpraake, verkeerd beſtelde. Zedert wierdt de zaak van MONTIGNI, buiten zijn weeten, in den Bloedraad, bepleit, en hem, kwanswijze, een Advokaat toegevoegd, doch die nimmer met den gevangene raadpleegde. ANNA VAN OOSTENRYK, Bruid van Koning PHILIPS, intusſchen, door Nederland, na Spanje reizende, bewoogen haar de Moeder en de Gemaalin van MONTIGNI, door eenen voetval, om bij haaren Bruidegom een goed woord te doen voor den gevangene. Doch, bij ongeluk, hadt de Hertog VAN ALVA hier van de weet bekoomen, en briefde zulks over na Spanje, met zulk een gevolg, dat MONTIGNI, eer nog de Koningin voet aan land hadt gezet, door zijnen eigen Paadje, wien men zulks op den hals gebooden hadt, met een vergiftigden ſchotel, aan eene heete koorts geholpen wierdt, die hem, op den eerſten October des Jaare 1570, uit het leeven rukte. Naa zo zwaar een ſlag, trof nog de Weduwe het onheil van verbeurdverklaaringe van MONTIGNI's goederen. Hij wierdt gehouden voor eenen der verſtandigſte en bekwaamſte Nederlandſche Heeren: zo als duidelijk genoeg kan

worden afgeleid uit het gewigt der zaaken, zijner behandelinge aanbevolen. De reden van het heimelijk en zonder plegtigheid doen sterven van MONTIGNI, zal, schrijft de Ridder HOOFT, geweest zijn, „ omdat, misschien, men aan EGMONDT en HOORN „ had geleert, dat, gelijk d'oopenbaare straf van geringe, en „ zulx ontwijfelijk verdient hebbende luiden, tot ootmoedt en „ eerbiedenis beweeght, alzoo het schandelijk ombrengen van „ doorluchtighe en der gemeente aangenaame personaadjen, „ welker daaden anders en anders duidbaar zijn, eer verbol- „ ghenheit en wraakzucht, dan ontzagh en verbaastheit baart. „ Want, zeeker" dus gaat hij voort, „ nocht meerder oevel- „ moedt, nocht afgrijzen van de Spaansche regeeringe, moght „ onder 't volk ontsteeken worden, dan derzelven, door de „ stomme hoofden der Graaven, van die haatlijke staaken af, „ was ingepreekt."

Zie BOR en HOOFT.

MOOKER-HEIDE, een Heiveld in Gelderland, ten Zuiden van de Stad *Nieuwmegen*, dus genaamd naar het bijgelegen Dorpje *Mook*. De uitgestrektheid wordt op drie uuren gaans in de lengte gerekend. Zeer vermaard in deeze Heide, door het gevegt, op den veertienden April des Jaars 1574, op dezelve voorgevallen, tusschen den Spaanschen Veldheer SANCHO D'AVILA en Graaf LODEWYK VAN NASSAU, broeder van Prinse WILLEM DEN I, waar in deeze, benevens de nederlaag van 't Leger, het verlies zijns leevens leedt.

MOOR, (KAREL DE) Ridder, een vermaard Kunstschilder, gebooren te *Leiden*, op den 25 Februarij 1656, hadt tot Vader eenen Kunsthandelaar. Deeze, opgemerkt hebbende zijns Zoons natuurlijke geschiktheid en neiging tot de Teken- en Schilderkunst, stelde hem onder het opzigt van den vermaarden GERARD DOU. Naderhand wierdt hij een Leerling van den beroemden Amsterdamschen Portretschilder ABRAHAM VAN DEN TEMPEL. Doch vermits deeze, kort daar naa, overleedt, keerde hij te rug na *Leiden*, om FRANS VAN MIERIS de kunst af te zien; en eindelijk na *Dordreeht*, om zich onder GODEFRIED

SCHAL-

XXIII. D.l pl. II.

DE GEMAALIN EN MOEDER VAN MONTIGNI SMEEKEN ANNA VAN OOSTENRIJK, BRUID VAN KONING PHILIPS, OM VOORSPRAAK, BIJ HAAREN BRUIDEGOM, VOOR DEN GEVANGENE.

...LEN te oeffene
...MOOR, en word
...ervoering, gree
...er op het Stads
...ontsteelen. I
...ldzel aan den (
...er tot geschenke
...y Kasten van het
...MOOR, Keizerlijk
...ele bij een groot
...ZOG VAN MARLB

MOORBRECHT, bij
Dorp, in Holland
..., aan den weg t
...van dit Dorp zou
...dinks gehad hebbe
..., in den grond, t
...van Huizen aant
...ingen heeft gev
...ischen, onder Jon
...nderinge bij het
...nd op ruim achtl
...er getal der Huize
...de steenplaatzen.
..., tdde men 'er fle
...ng van het Dorp,
...nnd, door de d
..., en den doortogt
...ende Steden. Me
...erwoningen. Beh
...de Remonstranten
...Steie. De Amb
...ervice.

SCHALKEN te oeffenen. Klein is het getal der Kunstftukken van DE MOOR, en worden, zo uit dien hoofde, als om de keurige uitvoering, greetig gezogt. De Schoorfteen van Schepenskamer op het Stadshuis te *Leiden* pronkt met een van 's Mans Kunsttafereelen. In den Jaare 1702 zondt hij zijn eigen afbeeldzel aan den Groothertog van *Toskanen*, die hem daar voor ten gefchenke zondt een gouden Medailje, hangende aan een Keten van het zelfde metaal. Voor den Graave VAN ZINTZENDORF, Keizerlijken Gezant bij Hun Hoog Mogenden, fchilderde hij een groot ftuk, verbeeldende Prins EUGENIUS en den Hertog VAN MARLBOROUGH te paerd.

Zie HOUBRAKEN.

MOORDRECHT, bij verkorting *Moord* genaamd, een Ambagt en Dorp, in Holland, in het Hoog-Baljuwfchap van *Schieland*, aan den weg tusfchen *Rotterdam* en *Gouda*. Niet verre van dit Dorp zouden, eertijds, de Hollandfche Graaven een Tolhuis gehad hebben, aan den Ysfel, ter plaatze, alwaar men, in den grond, bij wijlen, de overblijfzels van fundamenten van Huizen aantreft, en ook, nu en dan, Romeinfche penningen heeft gevonden. In den Jaare 1489 leeden de Hoekfchen, onder Jonker FRANS VAN BREDERODE, eene zwaare nederlaage bij het Dorp. Het geheele Ambagt wordt gerekend op ruim achthonderd zesenveertig Morgens Lands, en het getal der Huizen gefteld op ruim driehonderd, behalven de fteenplaatzen. Honderd jaaren vóór de laatfte opneeming, telde men 'er flegts honderd zevenenzestig Huizen. De legging van het Dorp, langs den Ysfeldijk, maakt hetzelve zeer leevendig, door de drukte van den binnenlandfchen Scheepvaart, en den doortogt van Rijtuigen tusfchen de twee boven genoemde Steden. Men ziet 'er een goed getal zindelijke burgerwooningen. Behalven die der Hervormden, hebben 'er ook de Remonftranten eene Kerk, en de Roomschgezinden een Statie. De Ambagtsheerlijkheid behoort aan de Stad *Rotterdam*.

Zie GOUDHOEVEN, *Kronijk*.

MOREELSEN, (PAULUS) Schepen en Raad te *Utrecht*, doch tevens zo vermaard om zijne behandeling van het Penceel, dat de Regeering van *Amsterdam* zijne Kunststukken waardig keurde, om daar mede haar nieuw gebouwd Stadshuis te versieren. Van de Schuttersstukken, hangende in het Portaal, voor de Kamer van het Groot-Kraamersgild, zijne twee door MOREELSEN vervaardigd. Het Tafereel, welk den Schoorsteen van de kleine Krijgsraadskamer versiert, is insgelijks van zijne hand.

MORGENTALEN, ook wel *Schildtalen* geheeten, is de aloude benaaming, waar mede eertijds de Verponding op Huizen en Landerijen wierdt aangeduid.

MORTIERE, eene kleine Ambagtsheerlijkheid in het Zeeuwsche Eiland *Walcheren*. De nieuwe Haven van *Middelburg* loopt midden door dezelve.

MORUS, (ALEXANDER) gebooren te *Castres*, in *Languedoc*, eene Provincie van Frankrijk, in den Jaare 1616, reisde na *Geneve*, om 'er zich in de Godgeleerdheid te oefenen. Naderhand verving hij aldaar de plaats van den vermaarden Professor SPANHEIM, toen dezelve na *Leiden* vertrok, om 'er de Godgeleerdheid te onderwijzen. Het Hoogleeraarampt in de Griekische Taale bekleedde toen reeds MORUS te *Geneve*. Zijne Vriendschap met SALMASIUS was oorzaak, dat deeze hem het Leeraarampt, nevens de Professoraale waardigheid, te *Middelburg* bezorgde. Hij omhelsde deeze aanbieding, bij voorkeuze van die der Gelderschen, welke hem, ten zelfden tijde, te *Harderwijk* hadden beroepen; als mede van de Regeeringe van *Amsterdam*, die het onderwijs in de Historien, aan het Doorluchtig School dier Stad, aan hem hadt opgedraagen. Doch, wanneer de zelfde Regeering, eenige jaaren laater, andermaal bij hem aanzoek deedt, waren de aangeboodene voorwaarden te voordeelig, om dezelve te kunnen van de hand wijzen. Niet lang naa zijne komst te *Amsterdam*, verworf hij verlof tot het doen eener reize na *Italie*. Van zijn lang uitblijven hadt hij veele moeite, bij zijne thuiskomst, zich

zich te verontſchuldigen. Geduurende zijn vertoeven te *Geneve*, hadt men eenige bezwaarnisſen geopperd tegen zijne Leere. Deeze wierden thans hervat, en woogen zo zwaar bij de Walſche Sijnoden, dat hem, deswegen, alle Kerkelijke dienst, hier te Lande, ontzeid wierdt. Daarenboven gaven hem Burgemeesteren van *Amſterdam* zijn affcheid als Hoogleeraar, in de maand Maart des Jaars 1659. Vervolgens na Frankrijk gereisd, met oogmerk om de eene of andere Gemeente te bedienen, ondervondt hij ook hier het misnoegen der Kerkvergaderingen. Eene ſchuilplaats met noodig onderhoud vondt hij, ten langen laatſte, in het huis der Hertoginne VAN ROHAN, en overleedt aldaar, in de maand September des Jaars 1670. Behalven eenen bondel Latijnſche Redevoeringen en Gedigten, zien van hem het licht eenige Schriftverklaaringen en andere Godgeleerde Werken.

Zie BAYLE, *Dict. Crit.*

MOSSEL, (....) Gouverneur Generaal van Neêrlands Indie, en niet onverdienſtelijk aan de Vereenigde Maatſchappij. 's Mans naageſlagt is nog in weezen.

MOUCHERON, (BALTHASAR) was een aanzienlijk Hollandsch Koopman, doch te gelijk, volgens de gewoonte dier tijden, een Zeeman. In den Jaare 1598 maakte hij zich meester van het Prinſen-Eiland in *Ethiopie*. Tot nog toe hadden de Spanjaarden en Portugeezen aldaar het bewind gevoerd. Door zijne ſchranderheid en gulheid, wist hij de inwooners zo verre te brengen, dat zij dezelven van daar verdreeven. Niet lang genot, nogthans, hadt hij van deeze verovering. Van wegens de geſtadige muiterij en weerbarſtigheid der Opgezeetenen, was hij genoodzaakt, het Land te ruimen.

Zie DE GROOT, *Nederl. Hiſt.*

MOUCHERON, (FREDERIK) gebooren te *Embden*, in den Jaare 1633, hadt, in de Schilderkunst, tot zijnen eerſten

Leermeester JAN ASSELYN, gezegd KRABBETJE. Naderhand deedt hij eene reize na Frankrijk, van waar hij, naa verſcheiden jaaren toevens, afzakte na *Amſterdam*, om 'er, van 't oeffenen zijner kunst, een eerlijk beſtaan te hebben. Hij overleedt aldaar in den Jaare 1686, naalaatende eenen Zoon,

MOUCHERON, (ISAAK) welken hij, met een zeer gelukkigen uitſlag, in de Kunst onderweezen hadt. Van 's Mans Ordonnantie getuigen nog verſcheiden Zaalen, in aanzienlijke Burgerhuizen, in zijne Geboorteſtad, door hem beſchilderd; zij trekken nog heden het Kunstkennend oog van vreemdelingen. Vooral muntte hij uit in het ſchilderen in waterverf. De deftige Schilder overleedt in de maand Julij des Jaars 1744.

Zie HOUBRAKEN en VAN GOOL.

MUIDEN, eene Stad in Holland, eertijds ter Dagvaart van 't Gewest beſchreeven, doch nu, zints langen tijd, daar van uitgeſlooten, legt aan de Zuiderzee, bijkans twee uuren gaans ten Oosten van *Amſterdam*. De Rivier de *Vecht*, ſtroomende door de Stad, verdeelt dezelve in twee deelen, welke, door middel van een houten Brug, gemeenſchap hebben met elkander. Buiten en ten Noorden van deezen Brug legt een zwaare ſteenen Schutſluis; door middel van dezelve kan de Vechtſtroom opgeſtopt, en alzo het omleggende Land onder water gezet worden. Alle Schepen, welke de Rivier op en af vaaren, en niet door de *Nieuwerſluis* of door *Weesp* kunnen ſchieten, moeten door deeze Sluis ſchutten. Dit maakt *Muiden* tot eene leevendige plaats. *Muiden* meent men dien naam ontleend te hebben van het aloud woord *Muden*, den Mond betekenende, als zijnde hier de Mond van de Vecht, welke zich in de Zuiderzee ontlast.

Reeds in den Jaare 953 vindt men *Muiden* vermeld, wanneer het aan de Kerk van *Utrecht* wierdt geſchonken. Veel heeft de Plaats geleeden, geduurende de vroegſte en laatere Nederlandſche onlusten. Zeer lang hieldt *Muiden* de zijde van Spanje. Waarſchijnlijk zullen de Spaanschgezinde Amſterdam-